Slovenski VESTNIK

Poštni urad 9020 Celovec
Verlagspostamt 9020 Klagenfurt
Izhaja v Celovcu
Erscheinungsort Klagenfurt
Posamezni izvod 5 šilingov
mesečna naročnina 20 šilingov
celoletna naročnina 200 šilingov
P. b. b.

LETNIK XXXVIII | CELOVEC, PETEK, 16. SEPTEMBER 1983 | ŠTEV. 37 (2140)

Kdo je imenoval novega nadzornika za dvojezično šolstvo?

Ko so se predstavniki obeh osrednjih organizacij koroških Slovencev pred enim mesecem sestali z novim ministrom za pouk in umetnost dr. Zilkom ter mu tolmačili odprta vprašanja na področju šolstva in izobraževanja, so ministra opozorili tudi na položaj, ki je nastal v zvezi z imenovanjem novega okrajnega nadzornika za dvojezično šolstvo. Predvsem so ga seznanili z očitnim protimanjšinskim ravnanjem koroških dejavnikov v tem vprašanju, ko so stranke in deželni šolski svet povsem negirali tozadevne predloge neposredno prizadete manjšine ter proti njeni volji izbrali za to mesto kandidata, ki že desetletja ne deluje v dvojezičnem šolstvu in poleg tega tudi ne uživa zaupanja slovenske narodne skupnosti. Minister je takrat obljubil, da bo zadevo na podlagi utemeljenih ugovorov ponovno preveril in da bo novi nadzornik za dvojezično šolstvo predvidoma imenovan tekom oktobra ali novembra.

LANDESSCHULRAT FÜR KÄRNTEN
9010 KLAGENFURT / PARADEISERGASSE 12 / POSTFACH 487 / FERNRUF 51 5 41 DURCHWAHL

Zl. 4470/83 KLAGENFURT, DEN 1. 9. 1983

Betr.: Unterrichtsentfall

An die
Leitungen der Pflichtschulen

im örtlichen Geltungsbereich des
Minderheiten-Schulgesetzes für Kärnten

Um bei der Durchführung von Inspektionen und Klassenbesuchen unnötige und zwecklose Anfahrten zu vermeiden, werden die Leitungen angewiesen, jeden Unterrichtsentfall ausnahmslos (z.B. auch Teilnahme an Lehrertagungen, weiters Lehrererkrankungen, Schüleruntersuchungen usw.) zeitgerecht (falls erforderlich, auch telefonisch) auf kurzem Wege direkt an Herrn BSI OSR Franz Wiegele, Landesschulrat für Kärnten, Postfach 487, 9010 Klagenfurt, Paradeisergasse 12, mit beigeschlossenem Formular zu melden.

Mit diesem Formular können auch Unterrichtsverschiebungen bzw. Vertretungen gemeldet werden.

Für den Amtsführenden Präsidenten:
F. Wiegele e.h.

Toda na Koroškem se izgleda malo brigajo za to, kdaj in kako bo v tem vprašanju odločil edino pristojni — to je minister za pouk in umetnost. Ne da bi čakali na njegovo odločitev, so vprašanje uredili kar na lastno pest: kakor kaže objavljeno pismo deželnega šolskega sveta, je novi nadzornik očitno že v funkciji. Kdo ga je imenoval? Kdaj je prevzel posle? In še razna druga vprašanja se v tej zvezi vsiljujejo vse do tistega, ali ne gre tukaj za eklatanten primer lastitve uradnih pristojnosti?

Če je ministru kaj verjeti — in doslej nimamo nobenega vzroka, da bi v to podvomili — potem so si na Koroškem spet enkrat samovoljno prilastili pristojnosti, ki jih nimajo, samo da bi napram manjšini demonstrirali svojo moč ter ji brezobzirno oktroirali svojo voljo. S tem pa seveda prevzemajo tudi vso odgovornost za morebitne posledice in ne bodo mogli krivde valiti na druge (kakor so to počeli v zvezi s filmom „Vas ob meji"), ko bo šlo za vprašanje, kdo spravlja Avstrijo ob dobro ime v mednarodni javnosti. Pa tudi v širši avstrijski javnosti za takšno ravnanje ne bodo mogli najti razumevanja, dokler bo toliko poudarjena „koroška posebnost" po njihovi krivdi obstajala le v brezobzirnem teptanju demokratičnih vrednot in pravnih načel. Mimo tega pa se s takšnim ravnanjem postavljajo v eno vrsto s tistimi krogi, ki grozijo z novo ofenzivo proti zadnjim preostankom dvojezičnega šolstva. Res imenitna druščina!

Prijavimo otroke k dvojezičnemu pouku!

To bo najboljši odgovor tistim, ki nas hočejo potisniti v geto.

Mladinski dom SŠD v Celovcu

pomembna pridobitev za vso našo skupnost

Le dobri dve leti sta minili, odkar so se v Mikschalle v šentpetrskem okraju Celovca začela gradbena dela na zemljišču Slovenskega šolskega društva — danes stoji tam dograjen dijaški dom, ki predstavlja osrednji del bodočega vzgojno-izobraževalnega središča. Blizu 200 dijakov, študentov in vajencev bo lahko našlo prostora v novem domu, ki je urejen po najsodobnejših spoznanjih. Njegova odlika je tudi v tem, da stoji v neposredni bližini slovenske gimnazije. V bližnji bodočnosti bosta dogotovljena še otroški vrtec (za 30 otrok) in večnamenska dvorana, ki bo na voljo tudi slovenskim organizacijam in društvom za njihove prireditve.

Novi dijaški dom, ki predstavlja pomembno pridobitev za vso našo narodno skupnost, je bil v soboto odprt v okviru svečansti, o kateri obširno poročamo na 2. strani današnje številke. Ta teden pa je z začetkom šolskega leta novi dom že napolnilo mlado življenje.

PO ODLOČITVI USTAVNEGA SODIŠČA:

Nimamo nobenega vzroka

spreminjati stališč glede zakona o narodnih skupinah

Nimajo prav tisti, ki zdaj menijo, da bomo morali Slovenci premisliti svoje stališče glede zakona o narodnih skupinah, je dejal predsednik ZSO Feliks Wieser, ko je v svojem govoru pri otvoritvi novega dijaškega doma SŠD v Celovcu zavzel stališče tudi k najnovejši odločitvi ustavnega sodišča glede slovenskega uradnega jezika. Pri tem je mislil zlasti vodjo deželne ustavne službe Ralfa Unkarta, ki nedvoumno odločitev ustavnega sodišča skuša postaviti na glavo: ustavno sodišče namreč ni razsojalo o tem, ali zakon o narodnih skupinah odgovarja ustavnim določilom, kakor argumentira Unkart, marveč je jasno ugotovilo, da določila tega zakona (glede slovenskega uradnega jezika — op, ured.) niso v skladu s tozadevnimi določili člena 7 državne pogodbe.

Torej koroški Slovenci res nimamo nobenega vzroka, da bi spreminjali svoje stališče do zakona, o katerem je zdaj tudi najvišje sodišče razsodilo, da krši pravice, ki so nam zajamčene v državni pogodbi! Kajti odločitev ustavnega sodišča samo potrjuje pravilnost politike slovenske narodne skupnosti v zvezi z zakonom o narodnih skupinah, ki ga dosledno zavračamo, ker ne pomeni izpolnitve člena 7, kot je naglasil predsednik Wieser.

Tega dejstva tudi deželni glavar Wagner ne more spremeniti s trmastim ponavljanjem neresnične trditve (kot sedaj npr. v „Wiener Zeitung), da je državna pogodba tako v državnem kot v mednarodnem pogledu izpolnjena. Ustavno sodišče je s svojo najnovejšo odločitvijo razsodilo ravno nasprotno in s to odločitvijo se bosta morala prej ali slej sprijazniti tudi Wagner in Unkart — kajti odločitve najvišjega avstrijskega sodišča veljajo tudi za Koroško, kljub vsem njenim resničnim in namišljenim „posebnostim".

PREBERITE

Papež v Avstriji str. 2

Nagrada umetniku Rudiju Benetiku str. 3

Skupni posvet študentskih klubov str. 4

Brezposelnost na Koroškem str. 5

Nova knjiga: „Koroške impresije" str. 7

Klub 2 o filmu „Vas ob meji" str. 8

„Kako naprej v manjšinski politiki?"

Pod naslovom „Kako naprej v manjšinski politiki?" je priredil Naš tednik (v okviru svoje 35-letnice) v torek 13. septembra podijsko diskusijo, pri kateri so sodelovali državni poslanci dr. Gmoser za socialistično stranko, dr. Ermacora za ljudsko stranko in dr. Ortner za svobodnjaško stranko. Zvezo slovenskih organizacij je zastopal predsednik dipl. inž. Wieser, Narodni svet koroških Slovencev predsednik dr. Grilc in Koroško enotno listo Smolle. Diskusijo je vodil ravnatelj slovenske gimnazije dr. Vospernik.

V uvodnih izjavah smo slišali od vseh treh poslancev le znane floskule: apelirali so na humanizem, na skupno življenje, izogibali pa so se konkretnim izjavam glede reševanja manjšinskega problema. Gmoser je izjavil, da sam izhaja iz manjšine in torej razume njene probleme, ker se je moral vedno boriti proti močnejšemu. Kljub temu je v nadaljnji diskusiji zastopal stališča, ki prejšnji izjavi niso odgovarjala. Opiral se je na menda reprezentativno povpraševanje tisočih ljudi, ki so zastopali drugačno mnenje kot voditelji koroških Slovencev. Ermacora, ki je sam sodeloval pri nastanku zakona o narodnih skupinah, je načel vprašanje pravnih možnosti, preko katerih bi prišli do naših pravic; pogoj za to pa naj bi bil naš vstop v sosvete, ker bi po njegovem mnenju šele tedaj lahko dosegli naše pravice. Ortner, ki je živel več let v Dobrli vasi, pa se tam menda nikoli ni srečaval s temi problemi. Po njegovem to vprašanje samo nekateri napihujejo.

Grilc je temu nasprotoval in na konkretnih primerih nakazal, zakaj se Slovenci s tako politiko in s trostrankarskim sporazumom ne moremo strinjati. Pri deželnem šolskem svetu imamo svojega zastopnika, toda ko je bilo treba odločati, katerega šolskega nadzornika dobimo, slovenskega zastopnika v tamkajšnjem sosvetu niti vprašali niso. Dejal je, da smo se Slovenci strinjali s politiko malih korakov, če pa si ogledamo realizacijo te politike, moramo ugotoviti, da v bistvenih vprašanjih nismo napredovali. Odgovorni dejavniki v Avstriji vodijo politiko asimilacije, kot nam kažejo otroški vrtci, šole, sodišča in tudi dejstvo, da imamo po ljudskem štetju kar osem kategorij Slovencev.

Wieser je menil, da bi bilo treba take diskusije načelno voditi dvojezično. Zastavil je vprašanje, kaj je državna pogodba Slovencem doslej prinesla? Leta 1958 so odpravili obvezno dvojezično šolstvo; od leta 1959 dalje je samo na treh od skupno devetih sodišč dana možnost uporabe slovenščine; leta 1970 so sklenili zakon o dvojezičnih krajevnih napisih, ki pa ga je leta 1972 pokopal zloglasni „tafelsturm"; leta 1976 smo bili konfrontirani s preštevanjem, ki je hkrati prineslo tudi zakon o narodnih skupinah — toda s takšnim zakonom manjšina ne more preživeti. Samo v devetih novih občinah imajo Slovenci pravico uporabljati slovenski jezik, v 22 občinah te možnosti ni. V ORF-u je samo pičel enourni program dnevno, medtem ko imajo npr. Slovenci v Italiji dnevno 12 ur slovenskih oddaj. Deželni šolski svet v zadnjem času 30 dvojezičnih pisem sploh ni obravnaval. To je le nekaj dejstev, ob katerih se moramo vprašati, kako naj razumemo tako politiko, je dejal Wieser ter zaključil, da nam preostane le samopomoč.

Smolle je povedal, da ima dobre stike z raznimi predstavniki vlade in političnih strank, da že 20 let hodi na razgovore z zvezno vlado, da pa se do danes ni kaj spremenilo. Nekateri predstavniki strank so čestokrat podobnega mnenja kot Slovenci, toda v dejanjih niso pripravljeni storiti kaj v prid Slovencem. Tako se je npr. zgodilo na Bistrici v Rožu, ko je šlo za dvojezični otroški vrtec, ki so ga zahtevali starši otrok.

V razpravi, ki je sledila uvodnim izjavam, so sodelovali tudi številni poslušalci, ki so povedali svoje mnenje k posameznim vprašanjem. Za konec pa so se spet oglasili zastopniki strank in organizacij. Gmoser je menil, da se je klima diskusije izboljšala, kaj konkretnega pa ni vedel povedati. Ermacora je priznal, da bi pri manjšinskem zakonu moralo priti do določenih sprememb in da bi iz trostrankarskega sporazuma, kakor je že prej menil Grilc, moral nastati štiristrankarski sporazum; ni pa odstopil od zahteve po sodelovanju v sosvetih in tudi manjšinsko preštevanje zanj ni protizakonito. Ortner se je izjavil proti takoimenovanim „geto-šolam" in potrdil važnost dialoga; v kolikor bo to uresničil, bomo šele videli. Vsi trije slovenski zastopniki — Smolle, Grilc in Wieser — pa so po eni strani ugotovili, da od političnih strank tudi v bližnji bodočnosti ni mogoče pričakovati bistvenih premikov v manjšinskem vprašanju, po drugi strani pa so apelirali na navzoče zastopnike parlamentarnih strank, naj bi se z večjo civilno korajžo zavzeli za pozitivnejši odnos do koroških Slovencev.

R. V.

„To je praznik nas vseh“

„Dogodek, ki ga danes obhajamo, je edinstven v zgodovini koroških Slovencev,“ je v soboto pri otvoritvi novega dijaškega doma Slovenskega šolskega društva v Celovcu poudaril predsednik SŠD dipl. inž. Franci Einspieler. „Ta dosežek ni le praznik za Slovensko šolsko društvo, ki letos obhaja 75-letnico svojega delovanja, marveč je to praznik nas vseh, praznik za celotno našo narodno skupnost,“ je naglasil predsednik Zveze slovenskih organizacij na Koroškem dipl. inž. Feliks Wieser. „Dom je bil zgrajen ob pomoči delovnih ljudi vsega slovenskega naroda. S to pomočjo smo ponovno izkazali solidarnost z našimi koroškimi brati,“ je ugotovil predsednik Socialistične zveze delovnega ljudstva Slovenije Franc Šetinc.

V duhu teh izjav je tudi potekala otvoritvena svečanost. Pred novim domom, ki stoji v neposredni bližini poslopja slovenske gimnazije, se je zbralo več sto gostov – zastopniki narodnih in kulturnih organizacij koroških Slovencev in prijatelji naše mladine, predstavniki družbenopolitičnih organizacij in vzgojno-izobraževalnih ustanov iz Slovenije, zastopniki domačih podjetij in delovnih organizacij iz Slovenije, ki so sodelovale pri gradnji in opremi doma, prav tako so bili med častnimi gosti tudi generalni konzul SFRJ v Celovcu Marko Kržišnik s svojimi sodelavci ter predstavniki tržaških Slovencev, predvsem pa so prišli mladi gojenci, da se skupaj s svojimi starši in vzgojitelji veselijo svojega novega doma.

Na velikem prostoru pred domom je vladalo praznično vzdušje. Ljudem je bilo na obrazih videti, da se iskreno veselijo pomembnega dosežka; v pogovorih je bilo slišati izraze ponosa in zadovoljstva nad novo pridobitvijo, ki jo pomeni dom za vso našo skupnost. Pred vhodom v dom, ki sta ga krasili avstrijska in slovenska zastava, se je razvrstil Koroški partizanski pevski zbor, ki je pod vodstvom svojega dirigenta prof. Branka Čepina prispeval okvirni kulturni spored z izbranim venčkom slovenske umetne in borbene pesmi, medtem ko sta dve gojenki izvajali popevke, prirejene na besedila Kajuha, Milke Hartmanove in Valentina Polanška.

Praznično vzdušje pa so izražale tudi besede govornikov. Ko je tajnik SŠD dr. Avguštin Malle uvodoma izrekel dobrodošlico gostom, je v kratkem prikazu orisal zgodovino društva in njegovih prizadevanj na vzgojno-izobraževalnem področju, z upravičenim zadovoljstvom pa naglasil njegove dosežke iz najnovejše dobe – od otroškega vrtca v Šentprimožu preko večnamenskega mladinskega doma v Celovcu pa do načrtovanega otroškega vrtca v Škofičah.

Posebej o načrtih in gradnji novega vzgojno-izobraževalnega središča v Celovcu je spregovoril predsednik SŠD dipl. inž. Franci Einspieler, ki je dejal, da bo društvo z dograditvijo tega središča usposobljeno za kompleksno opravljanje vzgojno-izobraževalnega dela: na področju predšolske vzgoje, vzgoje srednješolske in vajeniške mladine in izobraževanja odraslih. „Dijaški dom,“ je naglasil govornik, „ki ga danes odpiramo in bo že v naslednjih dneh poln življenja, je del projekta, ki bo po svoji dokončni uresničitvi pokrival široke potrebe naše narodne skupnosti. Vrata Mladinskega doma bodo odprta za vsakogar: za dijake, vajence in študente, za organizacije in skupine, ki se bavijo s športom in rekreativnimi dejavnostmi, za vse slovenske organizacije in društva, ki bodo želela večfunkcionalno dvorano in ostale večnamenske prostore koristiti za organizacijske, kulturne, izobraževalne in druge namene.“

Gojenka in gojenec v narodnih nošah sta prerezala trak in simbolično odprla novi dom.

Predsednik SŠD je ugotovil, da je uresničitev tega projekta rezultat zavzetosti in podpore vsega slovenskega naroda. Izrekel je zahvalo vsem, ki so izgradnjo doma materialno podprli: posameznikom in organizacijam na Koroškem, zlasti pa organom SR Slovenije ter družbenopolitičnim organizacijam in samoupravnim interesnim skupnostim SRS in preko njih vsemu matičnemu narodu za zagotovitev pretežne večine investicijskih sredstev. Prav tako se je zahvalil ministrstvu za pouk in umetnost na Dunaju za odobreno podporo, vendar je opozoril, da je ministrstvo pri dodelitvi zakonsko določene podpore od skupno 198 upoštevalo samo 70 ležišč v novem domu; zato je na zahvalo navezal tudi prošnjo, da bi bile vsaj naknadno upoštevane vse zmogljivosti doma. Zahvalo pa je izrekel tudi vsem sodelujočim domačim podjetjem in delovnim organizacijam iz Slovenije za kvalitetno in pravočasno opravljeno delo.

In ob sedanjem razveseljivem dosežku je pomenilo pogled naprej opozorilo na potrebo dograditve še ostalih objektov, kajti Mladinski dom bo svojo večnamensko funkcijo v polni meri opravljal le, ko bo do kraja izgrajen – ko bo sprejel pod svojo streho tudi še vrtec, študijsko knjižnico in večnamensko dvorano. Tako je veselje nad doseženim že preraslo v poziv in obvezo, da strnemo moči za nadaljnje napore v našo skupno korist.

Novega doma se posebno veseli mladina in se v njem takoj počuti domačo.

Odprt novi dijaški dom SŠD v Celovcu

● Novi dom bo res naš in bomo z njim v celoti razpolagali sami, nihče nam ne bo mogel predpisovati, kaj smemo in kaj ne, je v svojem nagovoru dejal predsednik ZSO dipl. inž. Feliks Wieser. To je danes toliko pomembnejši, ko doživljamo, da tri koroške deželnozborske stranke ovirajo celo izvajanje politike malih korakov, kar še posebno narekuje potrebo akcijske enotnosti in samopomoči. Omenil je razgovor, ki sta ga osrednji organizaciji koroških Slovencev le nekaj dni pred otvoritvijo doma vodili z novim kanclerjem Sinowatzem. Razgovor smo ocenili kot koristen in delaven, deloma tudi zelo oster, toda žal brez konkretnih rezultatov, je dejal predsednik ZSO. Kancler je sicer obljubil, da bo preveril vprašanja otroških vrtcev in trgovske akademije in da bo nadaljeval dialog z nami — toda za našo narodno skupnost štejejo samo konkretni rezultati. „V luči samopomoči pa moramo videti tudi pomembno odločitev ustavnega sodišča glede slovenskega uradnega jezika. Ta odločitev potrjuje pravilnost politike slovenske narodne skupnosti v zvezi z zakonom o narodnih skupinah, ki ga zavračamo, ker ne pomeni izpolnitve člena 7 državne pogodbe. Zato pa tudi nimajo prav tisti, ki sedaj pravijo, da moramo koroški Slovenci premisliti svoje stališče.“ Ko je čestital k dograditvi novega dijaškega doma, je predsednik ZSO naglasil, da mora biti ta dom odprt za vse koroške Slovence, vzgoja v njem pa naj bo antiavtoritarna, demokratična, samoupravna in seveda takšna, da bo utrjevala narodno samozavest naše mladine.

● V imenu Narodnega sveta koroških Slovencev je izrekel čestitke podpredsednik mag. Filip Warasch, ki je menil, da imamo koroški Slovenci le redkokdaj priložnost otvarjati take objekte, zato je novi dom toliko pomembnejša pridobitev na področju izobraževalne dejavnosti naše narodne skupnosti. Novi dom pa je tudi dokaz lastnega prizadevanja in v tem smislu moramo skupno nadaljevati delo v našo skupno korist.

● „Ta dijaški dom je — bi lahko rekli — utelešenje vaše kljubovalnosti, življenjske volje in prizadevanja, da odprete vsem Slovencem na Koroškem življenjsko perspektivo tudi v današnjih razmerah sicer tihe, a vztrajno spodbujevane asimilacije,“ je poudaril predsednik SZDL Slovenije Franc Šetinc. Dejal je, da je to tudi pomemben politični dogodek, saj čas po letu 1955 koroškim Slovencem ni bil naklonjen — pogosto so sledila razočaranja zaradi neizpolnjevanja člena 7 državne pogodbe. Tako bo ta dom v zgodovini ena najpomembnejših akcij samopomoči na področju šolstva, ki je sicer točno urejeno v členu 7, ki pa ga avstrijske oblasti ne izpolnjujejo. Predsednik Šetinc je omenil, da je bil dom zgrajen s pomočjo celega slovenskega naroda, ki je s tem znova izpričal svojo solidarnost s koroškimi Slovenci. „Pokazali smo, da naša pomoč ni samo deklarativna in da je stalna. Kakor ne bomo odnehali s poudarjanjem, da je člen 7 avstrijske državne pogodbe še vedno odprta in neizpolnjena mednarodno pravna obveznost, tako vztrajno bomo tudi v bodoče podpirali vse tiste akcije samopomoči, ki Slovencem na Koroškem odpirajo perspektivo narodnostnega preživetja in razvoja.“ Manjšine predstavljajo obojestransko obogatitev in reševanje manjšinskih vprašanj je merilo demokratičnosti družbe, je dejal tovariš Šetinc in ob koncu izrazil upanje, da bo Avstrija končno izpolnila svoje tozadevne obveznosti.

Med ogledom prostorov so častni gostje dvignili kozarec „na zdravje in uspeh“ novemu domu.

Papež v Avstriji

Kot gost vseavstrijskega katoliškega shoda na Dunaju se je pred dnevi mudil v Avstriji najvišji predstavnik rimsko-katoliške cerkve papež Janez Pavel II. Obiskal je Dunaj, kjer se je med drugim udeležil katoliškega shoda in se sestal z vodilnimi predstavniki Avstrije, ter štajerski romarski kraj Maria Zell. Bil je to prvi obisk papeža v Avstriji po 200 letih, zato je naletel na široko zanimanje v avstrijski javnosti, ki pa nikakor ni samo molila in praznovala, kot so to kazali televizijski posnetki, marveč je tudi kritično in deloma zelo rezervirano gledala na obisk rimskega škofa poljskega porekla.

Zlasti dvoje je narekovalo kritičnost precejšnjega dela avstrijskega prebivalstva. Po eni strani so to ogromni stroški, ki jih je povzročil obisk papeža v Avstriji: govora je o več desetinah milijonov šilingov, ki jih bo treba poravnati iz državne blagajne in ki niso v nobenem sorazmerju z izdatki za druge podobne državniške obiske. Vse to pa še povezano z ORF-ovsko kampanjo, ki je očitno hotel ponovno pokazati in preizkusiti, kako zna povzročiti množično histerijo s svojimi tehničnimi sredstvi, ki jih je v dneh papeževega obiska uporabljal po vseh možnostih.

Drugi vzrok pa je papež sam. Mladim socialistom, ki so na Dunaju priredili k obisku „alternativno prireditev“, gotovo ni šlo za to, da bi žalili verske občutke katoličanov. Prav tako tudi ni šlo za poživitev tako imenovanega kulturnega boja — ta „kulturni boj“ so nasprotno kot reakcijo na dejavnost mladih socialistov uprizorili določeni politični reakcionarni krogi z obema največjima avstrijskima časopisoma na čelu, katerim so se potem pridružili še ljudska stranka in gotovi cerkveni krogi, ki jim je politika dunajskega kardinala Königa očitno „premila“ in so hoteli izzvati novo konfrontacijo med cerkvijo in SPÖ, kar pa jim ni uspelo. Mladim socialistom je v resnici šlo za globlje razmišljanje o politiki tega papeža, ki ni niti napredna niti verodostojna. V Južni Ameriki se srečuje z največjimi krvniki raznih fašističnih diktatur, proži roko predsedniku vojaške hunte v Čilu in hkrati odbija roko nikaragujskega kardinala in predstavnika ljudske vlade Ernesta Cardenala; v teh državah pridiga o tem, da je treba cesarju dati, kar je cesarjevega in da je treba ostati suženj v gospodu, medtem ko v vzhodnih državah, zlasti na Poljskem, zelo jasno podpira politične sile, ki so tamkajšnjim vladam sovražne, tam je nenadoma za delavske pravice, za pravice, ki jih drugim narodom odreka; v Afriki, kjer trpijo med drugim tudi zaradi prehitre rasti prebivalstva, nima drugega povedati, kakor da cerkev prepoveduje nadzorstvo rojstev; ameriškim škofom, ki si prizadevajo za mir in razorožitev, odreka pravico vmešavati se v politiko, sam pa to počne dan za dnem; znotraj cerkve uvaja znova strog centralističen režim, vztraja na diskriminaciji žensk s tem, da jim odreka vsako višjo službo v cerkvi itd. Vse to so vzroki, da mnogi zelo kritično gledajo na tega papeža in njegovo politiko.

V Avstriji ga je zvezni predsednik Kirchschläger pozdravil z naslovom „Vaša svetost“ in ga že na letališču Schwechat opozoril, da stoji na tleh, ki so s krvjo gnojene. Pa ne, da bi kdo mislil na kri, prelito med drugo svetovno vojno — šlo je za čas turških bojev, ki jih danes prikazujejo kot boj med krščanstvom in islamom, med vzhodom in zahodom, med dobrim in zlom. Pred točno 300 leti je bila odločilna bitka za Dunaj, ki jo je papež zdaj na Dunaju imenoval „bitko za svobodo“. Vendar, za katero svobodo je šlo? Za svobodo plemstva in duhovščine, kajti ljudstvo je v tedanjih časih trpelo tako pod habsburško monarhijo kot tudi pod turškim jarmom.

Seveda pa orientacija na turške boje ni bila slučajna. Že vseavstrijski katoliški shod je bil prvotno sklican za to obletnico; šele ko so se znotraj cerkve same pojavili kritični glasovi (zlasti med katoliško delavsko mladino), so odgovorni postavili shod pod drugo, bolj mistično in nič konkretno temo: Upanje živeti, upanje dajati. Toda ravno papež in zvezni predsednik sta opozarjala na zgodovinski datum, na sovražnika, ki je takrat pretil z vzhoda in ki po mnenju papeža tudi zdaj preti z vzhoda — torej antikomunizem v dozirani obliki. Zlasti pa papež in katoliška cerkev nimata vzroka razburjati se nad turško invazijo pred 300 leti in tožiti nad takrat prelito krvjo: že 300 let so takoimenovane krščanske sile pod papežem Urbanom prodirale na vzhod; tudi doba križarskih vojn je prepojena s krvjo in niso le džavri morilci.

V ostalem je papež v svojih nagovorih hvalil avstrijsko zgodovino in doprinos avstrijskih svetnikov k misijonarjenju celotne Evrope, kar vse se je menda — po papeževih besedah — dogajalo po mirni poti (nasprotno spet od Turkov) in da je šele to misijonarstvo privedlo do kulturne enotnosti v evropskem prostoru. Kako mirna je ta pot izgledala, izpričuje Prešernov Krst pri Savici: „Ko se neurnik o povodnji ulije, / iz hriba strmega v doline plane / z derečimi valovami ovije / kar se mu zoperstavi se ne ugane / in ne počije pred, da jez omaga; / tak vrže se Valjhun na nekristjane. / Ne jenja pred, dokler ni zadnja sraga / krvi prelita, dokler njih kdo sope / ki jim bila je vera čez vse draga.“

Ob zaključku množične maše na Dunaju je papež govoril na temo katoliškega shoda „Upanje živeti, upanje dajati“. Svaril je pred nevarnostmi „prevelike svobode“, ki je menda nastala v zadnjih desetletjih, pred odvračanjem od boga ter pozival na krščansko življenje zlasti v družinah; ponovno je potrdil odklonilno stališče uradne cerkve do splava in drugih oblik nadzorstva rojstev.

Dokler se papež omejuje na teme, ki so verske narave in ki jih naj vsak veren človek po svoji vesti presoja in se po njih ravna, ne bo nihče oponiral proti nastopu in stilu takega papeža. Čim pa si lasti vlogo razsodnika med dobrim in zlim, vlogo razsodnika med svobodo in suženjstvom ter se postavlja na stran gospode, kot je to tako očitno napravil v Južni Ameriki, kjer večina nižje duhovščine sodeluje v odporniškem gibanju in kjer globoko verno ljudstvo tolmači evangelij kot besedo osvoboditve in pravice — če se torej papež postavi proti ljudstvu, potem bo moral vzeti na znanje, da bo vedno več ljudi s Prešernom reklo:

Po celi zemlji vsem ljudem mir bodi!
Tako so peli angelcev glasovi
v višavah pri Mesijasa prihodi;
da smo očeta enega sinovi,
ljudje vsi bratje, bratje vsi narodi,
da ljubit' mo'rmo se, prav uk njegovi.
„Jan Pavl“ ravna po svoji slepi glavi,
po božji volji ne, duhovni pravi.

fra-ter.

Nagrada Rudiju Benetiku:

Zajel je upanje in mir v gajbo

Upanju — iz vidika svetovnih religij in ateizma — je na Dunaju posvečena mednarodna razstava, za katero je pred meseci oddal svoja dela tudi slovenski študent umetnosti Rudi Benetik iz Podjune pri Globasnici. Presenečen je bil, ko je prejel sporočilo, da mu je strokovna žirija soglasno dodelila prvo nagrado (15.000.—), ki jo je zadnji četrtek ob otvoritvi razstave prejel v Afro-aziatskem inštitutu na Dunaju, v inštitutu, ki je pripravil tudi to razstavo. Najvišji avstrijski predstavniki katoliške cerkve, s kardinalom Königom na čelu, so bili navzoči pri otvoritvi razstave in pri podelitvi prvih treh nagrad, ki so veljale poslikani gajbi („Peace box II") Rudija Benetika, grafiki Herberta Roithnerja in sliki Ernsta Friedricha.

300 umetnikov iz celega sveta se je odzvalo na razpis razstave, med drugim svetovno znana umetnika Japonec Akira Watanabe in Kitajka Elma Choung. Strokovna žirija, ki so jo sestavljali profesorji likovne akademije, univerze za upodabljajočo umetnost in hiše umetnikov na Dunaju ter direktorja dveh avstrijskih galerij, je iz 600 oddanih del izbrala okoli 50, ki so razstavljena v Afro-aziatskem inštitutu, tri dela pa so še posebej nagradili.

V svojem nagovoru je pomožni škof Wagner iz Linza poudaril preprosti način „Mirovne gajbe" Benetika: ‚Vemo, kako močno je predvsem mladina povezana z željo po preprostem življenju in preprostem ravnanju, v tem pa je zajeto tudi mnogo upanja', je dejal pomožni škof Wagner.

Umetnik sam pravi, da je zavestno uporabljal material, ki ga drugi vržejo stran. Pet strani gajbe je harmonično poslikal z živalmi, drevjem, sadjem, stvarmi in ljudmi, skoncentriral pa se je na obraze živali in ljudi, ki nekaj pričakujejo in so odprti za vso okolico. Predvsem v obrazih, upodobljenih na otroško-stiliziran način, se zrcali upanje.

Benetik, ki stremi po tem, da noben človek ne bi utrpel škode in je namesto vojaške službe delal v civilni službi, svoje delo pojmuje tudi kot simbolično darilo tretjemu svetu.

Pomožni škof Wagner čestita Rudiju Benetiku. Desno: „Peace box II", ki je zvezana s „podvezenco", vsebuje mnogo upanja.

Prva nagrada na tej mednarodni razstavi je za Rudija Benetika, ki smo ga predstavili med drugim tudi v zadnji številki Slovenskega vestnika, prav gotovo doslej najvišje priznanje njegove ustvarjalnosti. Benetik, ki se je na drugih razstavah bavil s sodobnimi vprašanji — z nevarnostjo mamil, s preprečevanjem jedrske vojne — s svojimi deli tudi naznanja, da se razvija med koroškimi Slovenci skupina ljudi, ki po vsebini in kakovosti — nenazadnje pa tudi po izvirnosti — dohaja sodobne tokove časa. Mlademu umetniku želimo, da bo tudi na Koroškem srečaval toliko razumevanja, kot smo ga zaznali zadnji teden na Dunaju.

Razstava v Afro-aziatskem inštitutu, v 9. dunajskem okraju, Türkenstraße 3, je odprta še do 30. 9. 1983 (od ponedeljka do petka med 12. in 19. uro).

V. W.

Skulpture Rista Stijoviča v Mestni hiši

V zadnji številki smo kratko poročali, da so v veliki galeriji Mestne hiše v Celovcu odprli likovno razstavo titograjskega umetnika Rista Stijoviča. Razstava je bila organizirana v okviru kulturnega sporazuma med Avstrijo in Jugoslavijo in kot taka velja kot povračilni kulturni akt, ko so leta 1980 v Titogradu razstavljali likovni umetniki iz Celovca.

S slikarjem Ristom Stijovičem (1916—1974) v Celovcu predstavljajo enega izmed najvidnejših predstavnikov jugoslovanske likovne umetnosti. Stijovič, ki je s svojimi deli dosegel mednarodni sloves, je v Celovcu predstavljen s 40 skulpturami in reliefi, razdeljenimi v več tematskih ciklov. Tu je prikazan Stijovič kot lirični oblikovalec ženskega telesa, torej z njegovo generalno umetniško izpovedjo; seveda je v Celovcu zastopan tudi z nekaterimi znanimi portreti oseb črnogorske kulturne zgodovine, zlasti podob iz Njegoševega „Gorskega venca".

Risto Stijovič se je s svojim likovnim delom uveljavil predvsem kot zatak bistveno vplival na povojni razvoj jugoslovanske umetnosti, ki je doživela velik razmah in tudi kulturno javnost v svetu presenetila z izredno kvalitetnimi umetniškimi dosežki. Risto Stijovič se je pri oblikovanju svojih skulptur posluževal raznih materialov od marmorja, kamna in lesa do brona in pri tem vedno ostal zvest svoji umetniški izpovedi. Njegove podobe žensk niso le prikazi lepote ženskega telesa, ampak so povezani z doživetji umetnika oz. njegovo izvirno govorico, ko v svoja dela vključuje tudi podobe živali, zlasti ptic, ki imajo po njegovem prav tako popolne oblike kot žensko telo.

Razstavo Rista Stijoviča je odprl celovški župan Guggenberger, o umetniku je spregovoril direktor titograjske umetnostne galerije Djuro Lakovič, medtem ko je za postavitev razstave odgovoren Mladen Lompar. Otvoritvi so prisostvovali tudi jugoslovanski generalni konzul v Celovcu Marko Kržišnik in konzula Naberžgovornik svobode v umetnosti in kot nik in Markovič.

MI IN KULTURA — MI IN KULTURA — MI IN KULTURA — MI IN KULTURA —

Gledališče otroka

Če govorimo o gledališču otroka, moramo razlikovati tri zvrsti. Poznamo „gledališče za otroke" (odrasli igrajo za otroke), „gledališče otrok za otroke" (otroci igrajo za otroke) in „gledališče z otroci" (odrasli in otroci igrajo skupaj).

Edina zvrst, ki jo nekoliko bolj gojimo tudi med koroškimi Slovenci, je gledališče za otroke. To delo zdaj že nekaj let opravlja zlasti Koroška dijaška zveza s svojimi skupinami „Oder mladje" in „Lutke mladje".

Neglede na to, kako važno je to delo, ni govora, da bi s tem načinom delovanja pokrili vse potrebe otroka po svobodnem ustvarjanju in spoznavanju svojih možnosti. Otroku moramo nuditi možnost, da v igri vadi svoje telesne, intelektualne, socialne in emocionalne zmožnosti. Ta način delovanja pa je samo zagotovljen v gledališču z otroci ali pa, da igrajo otroci za otroke.

V kolikor otroci nastopajo na naših odrih, so ti nastopi vedno povezani z drugimi nameni, kot npr. za materinski dan, za božič itd. Da ta način otroškega ustvarjanja ne bodri otroške kreativnosti, je na dlani. Na proslavah za materinski dan ne bodo prišli na dan njihovi konflikti z okolico, s strukturami v družini, isto tako ne na božičnih proslavah. To preprečevanje kritičnega izpraševanja okolice je ideološkega značaja; otroka gleda kot objekt svojega oblikovanja, ki še nima večjih problemov in tudi ni zmožen najti kritičnega odnosa do svoje okolice.

Najvažnejše pri delovanju z otroci ni produkt sam, temveč razvoj, ki vodi do njega. Ne perfektnost slovenskega jezika, ne brezhibni gibi, naštudirani od odraslih, niso tako važni kot pa odnosi, ki jih doživlja otrok med vajami. To ne pomeni, da naj zanemarjamo znanje slovenskega jezika. Izboljšalo se pa najbrž tudi ne bo, če bomo gojili učenje na pamet in posnemanje. Šele kot sredstvo komunikacije, živega dojemanja okolice dobi svoj pravi pomen. Z njim lahko izrazi svoje težave, če jih spozna in zna tudi konkretizirati.

Nakazati perspektive emancipatoričnega otroškega gledališča seveda ni lahko. Ni patentnih receptov, ki bi nas rešili zagate, v kateri se nahajamo. Ni sredstva, ki bi nam odkril nov svet. Če se odnos do otroka ne spremeni in s tem v zvezi tudi odnos do naše lastne moči in ustvarjalnosti, se mora izjaloviti vsak poskus, da bi spremenili sedanje stanje.

Otroški oder ni moralna prižnica, naj pa tudi ne bi postal poskusni kunček vseh tistih, ki se ne znajdejo več in ki se na svojem samospoznavalnem tripu naenkrat znajdejo v otroški pedagogiki ali na otroškem gledališču. Važne niso naše sanje, temveč realizacija upravičenih pravic otroka kot subjekt.

Če si pogledam še najbolj razvito zvrst „gledališče za otroke", potem ugotavljam, da kljub določeni tradiciji še ni uspelo otroke vključevati v to delo. Manjkajo nam podatki, kako so otroci predstave sprejeli, kako to recipirajo, kaj jim je bilo všeč, kakšne like, kakšne vrednote so sprejeli kot pozitivne in kaj so odklanjali. Delo za nje se godi brez njih. To, kar pojmujemo kot njihovo potrebo, je le produkt našega razmišljanja.

Kako nebogljeni smo, dokazujejo hvalospevi in „kritike", objavljene v brošurah in časopisih. Npr.: otroci so napeto sledili predstavi, bili so navdušeni, oči so jim žarele . . . Splošne ugotovitve, ki povejo vse (glede zavesti) in nič . . . Malo me to spominja na kritike abstraktnih stvaritev, ko včasih ne vemo, kaj bi rekli, ampak tega nočemo priznati. To zveni potem tako: „zelo interesanten objekt z nenavadnimi potezami". Spoznaj se kdor hoče; oslarija se zakriva za formalnosti (ne umetnikov temveč kritikov).

V zadnjih letih so znanstveniki in praktiki dovolj pisali, eksperimentirali, polemizirali. Njihove rezultate bo treba upoštevati, ne posnemati. Naj so v spodbudo za nadaljnje delo, prikrojeni našim razmeram. Intenzivno in brez pritiska samo lahko delamo, če niso v ospredju množične predstave, temveč kvaliteta skupnega dela.

Helena Verdel

75 let Slovenske prosvetne zveze

MI IN KULTURA — MI IN KULTURA — MI IN KULTURA — MI IN KULTURA —

Opomba uredništva: V zadnjih dveh številkah smo na tem mestu objavili referat, ki ga je imel lužiškosrbski pisatelj Jurij Koch na letošnjem V. srečanju pisateljev narodnostnih skupin na Obirskem. Tokrat pa začenjamo z objavo osrednjega predavanja na tem srečanju, v katerem je romunski pesnik in novinar Petru Krdu govoril o romunski poeziji v Vojvodini.

PETRU KRDU

Romunska poezija v Vojvodini

Tokovi, opredelitve, pesniki

Romunska poezija v Vojvodini se začne pod podobnimi pogoji kot poezija ostalih narodov in narodnosti Jugoslavije v prvih povojnih letih. Kajti, ne more se govoriti o pravi vojvodinski tradiciji romunske književnosti, čeprav se je v romunščini v jugoslovanskem prostoru pisalo in tiskalo tudi pred drugo svetovno vojno, celo že v osemnajstem in devetnajstem stoletju. Omenimo samo Pavla Jorgovića (Paul Iorgovici, 1764—1808) in Nikolaja Tinku-Velea (Nicolae Tincu-Velea, 1814—1867).

V povojni dobi, pod pogoji ugodne kulturne in družbene klime, poezija kot tudi celotna književnost vojvodinskih Romunov doživlja svoje resnično rojstvo s tem, da gradi svojo samozavest in zgodovino. Po borhesovsko rečeno, romunski pesniki v Vojvodini kot da si izmišljujejo in izbirajo svoje predhodnike, ker jih nimajo. Od prve povojne generacije Mihaja Avrameskua (Mihai Avramescu), Jona Balana (Ion Bálan), Radu Flore (Radu Flora) in Florike Štefan (Florica Stefan) preko Kornela Balike (Cornel Balica) in Slavka Almažana (Slavco Almajan) do Feličije Marine-Munteanu (Felicia Marina-Munteanu), Joana Flore (Ioan Flora), Olimpijua Baloša (Olimpiu Balos), Ileane Ursu (Ileana Ursu) ali najmlajših Lučijana Turike (Lucian Turica) in Marčela Forira (Marcel Forir), ta poezija išče in oblikuje istočasno svojo krivuljo glavnih razvojnih faz.

Pot romunske poezije v Vojvodini se začne 1945. leta s stihi Jona Padurarua (Ion Paduraru), psevdonim Iona Balana, in se nadaljuje s književnim dodatkom „Libertatea literara" (Književna svoboda) 1946, pri čemer doseže najpomembnejši trenutek v enem dnevu: z osnovanjem književnega krožka „Lumina" (Svetloba) dne 11. avgusta 1947 v vasi Kuštilj pri Vršcu, in isti dan popoldne z ustanovitvijo časopisa „Lumina".

Čeprav ni pisal v romunskem jeziku, je Vasko Popa brezdvomno iniciator književnega gibanja, kakor v svoji lastnosti kot odgovorni urednik književnega podlistka „Libertatea literara" in časopisa „Lumina", tako tudi kot predsednik istoimenskega književnega krožka. S svojimi novatorskimi idejami Vasko Popa spodbuja razvoj poezije v smer novega:

V polovici 1947. leta so se oglasili s prvimi zbirkami Jon Balan, Mihaj Avramesku in Radu Flora in s tem odprli pot prve generacije pesnikov. Njim se pridruži Florica Stefan s svojo mladostno eksaltacijo iz knjige „Pesem mladosti" (1949) in štiri leta pozneje s svojo drugo zbirko „S solzami in žarki".

Ob upoštevanju tradicije pesništva, ki nastaja tako v matičnem narodu kot v Jugoslaviji, pesniki iščejo in vzpostavljajo zveze v soočenju dveh pesniških izkušenj: jugoslovanske in romunske, kot posredovalci, ki krepijo pomen ustvarjalne opredelitve. Poslužujejo se kulturne dediščine dveh književnosti, v duhovnem medsebojnem delovanju in vzajemni povezanosti, kot se sicer povsod po svetu reflektirajo književni vplivi.

S tem da vsebuje karakteristike

male, vendar posebne duhovne skupnosti, pesništvo vojvodinskih Romunov — enako vezano tako na sodobno pesništvo v Romuniji kot na ono v srbohrvaščini — prikaže svoj obraz in **spiritus loci** v prekoračenju svojega geografskega areala. Sicer ni bistveno, v katerem jeziku se piše, če za maloštevilno ali mnogoštevilno publiko bralcev, bistvo poezije je edinstveno za vse jezike in poetike.

Razporejene številke časopisa „Lumina" od 1947. leta do danes bi tvorile impresivno knjigo z nekoliko tisoč strani. V časopisu se od vseh literarnih zvrsti največ objavlja poezija. Anonimni razpisi „Lumine" pomenijo pravo spodbudo za pisce, ker stanje v založništvu do dandanes ni urejeno. Praviloma so najboljše knjige pesmi bile nagrajene na razpisih „Lumine" in tiskane po tem. Število tiskanih zbirk, recimo, do četrtega natečaja „Lumine" (1969), ki istočasno odkriva šest bodočih piscev, je očitno simptomatično: skupno dvanajst. Kakor da je ta natečaj imel nalogo da prekriža račune stare založniške prakse. Želja po spremembi je očividna. Z usmerjevanjem k modernemu, poezija dobiva nove lastnosti.

(Dalje v prihodnji številki)

Bo potreben „KOKS“ sedaj tudi pri študentih?

Klubi slovenskih študentov in študentk na Dunaju, v Gradcu in Celovcu nameravajo v bodoče nastopati na Koroškem bolj koordinirano v kulturnih in političnih zadevah. To je bil najvažnejši sklep na delovnem sestanku vseh treh klubov 11. 9. na Rebrci.

Do sedaj je bilo vse premalo skupnih akcij študentskih klubov in mladinskih organizacij. Razne važne akcije, kot npr. kolodvorska akcija Koroške dijaške zveze, zbiranje solidarnostnih podpisov za Kukovico (dunajski klub) ali pa kulturne prireditve graškega kluba v najbolj zanemarjenih področjih dvojezičnega ozemlja – na Zilji – bi imele veliko večji učinek, če bi sodelovali vsi klubi in ostale mladinske organizacije. S tem v zvezi je predlagal Rudi Vouk, bivši predsednik KDZ in sedaj kmalu študent prava na Dunaju, da se naj za boljšo koordinacijo ter hitrejši tok informacij ustanovi nekakšen koordinacijski odbor slovenskih študentovskih in mladinskih organizacij. Ta odbor naj bi na rednih sejah izdelal koncepte za skupno delovanje ter pripravljal njihovo realizacijo. Kot zelo važen smoter za takšno združenje prizadevanj vidijo študentje še večjo povezanost s Slovenci na podeželju. Pospeševati hočejo kulturne stike z domačini, pri čemer naj bi glavno vlogo imeli pevski zbori študentskih klubov na Dunaju in v Gradcu. Nameravajo pa sprožiti tudi nove impulze v odrski dejavnosti, in to predvsem s političnim kabaretom, ki bi ga ustvarjali po lastnih idejah.

Na dnevnem redu so bile še druge važne točke. V zvezi s poimenovanjem Franza Wiegeleja, direktorja glavne šole v Bleibergu, za nadzornika dvojezičnega šolstva na Koroškem, so se vsi zastopniki klubov strinjali v tem, da je to ponovna diskriminacija s strani deželne vlade oz. deželnega šolskega sveta ter ponoven dokaz za politiko kratenja življenjskih interesov slovenske manjšine. Čeprav Wiegele še ni uradno potrjen, ga deželni šolski svet v svojih okrožnicah predstavlja kot takega. Drugo važno vprašanje je prikaz slovenske manjšine v avstrijskih medijih. Tu je bilo ugotovljeno, da se informaciji o Slovencih odmeri le malo prostora oz. časa, in da tudi v takih slučajih mnogokrat prevladuje desinformacija. Zato naj bi Slovenci sami uporabljali vse dane možnosti artikulacije preko časopisja in radiotelevizije, npr. tiskovno agencijo APA, kritične oddaje v ORF-u, predvsem pa naj bi se Slovenci oglašali v koroškem in avstrijskem časopisju s pismi bralcev, saj so le-ta najbolj brana rubrika v časopisu. Ob tej priliki so študentke in študenti ocenili tudi diskusijo v „Klub 2“ pretekli četrtek v avstrijski televiziji. Ocene o bolj ali manj dobro opravljeni vlogi posameznih udeležencev diskusije so se v podrobnostih razlikovale. Vsem pa je ostalo nerazumljivo, zakaj slovenska diskutanta nista nakazala nemškonacionalnega in protislovenskega značaja KHD-ja. Tudi šolsko vprašanje je ostalo v bistvu neobrazloženo. Način diskusije s predstavniki organizacije, kot je KHD, bi moral biti vsekakor drugačen.

Po sestanku so si študentje ogledali tovarni IPH in OBIR. Direktor IPH mag. Filip Warasch nam je predstavil in razkazal novo mešano podjetje v Žitari vasi. Obrazložil nam je premoženjske razmere, način produkcije in prodaje ter nakazal, kakšno važno vlogo ima to podjetje v gospodarsko močno zapostavljenem velikovškem okraju. Dipl. inž. Feliks Wieser se je pri predstavitvi podjetja predvsem posvetil trenutni gospodarski situaciji ter problemom, s katerimi je dan za dnem konfrontiran kot vodja regionalno važnega gospodarskega podjetja. Govor je bil tudi o prizadevanjih za varnost okolja, o gospodarski politiki dežele ter o političnih ozadjih (vzrokih) heimatdienstovskega hujskanja proti tovarni celuloze OBIR.

Zvečer so se zastopniki študentskih klubov srečali še na informativnem sestanku s predstavniki NSKS in ZSO. Na dnevnem redu so bile možnosti tesnejšega sodelovanja, študenti so predlagali s tem v zvezi predvsem izboljšanje medsebojnega obveščanja.

Program celotnega dneva je bil zelo konstruktiven, kar je vsekakor znak za dober začetek dela študentskih klubov v zimskem semestru 1983/84.

Za udeležence
skupnega posveta štud. klubov
Igor Schellander
tajnik KSŠŠ/D

Z Mladim rodom v novo šolsko leto

Izšla je prva (dvojna) številka Mladega roda, letnik 33, za novo šolsko leto 1983/84. Kot je znano gre tu za šolski list, katerega izdajatelj, lastnik in založnik je konzorcij učiteljev na dvojezičnih šolah Koroške. Tudi tokrat je Mladi rod lepo ilustriran, tako z barvnimi kot z črnobelimi risbami in slikami. Vsebinsko je kot po navadi bogat in pester ter izredno privlačen. Poleg stalnih rubrik – „Naše leto“, „Slišimo glas in vidimo črko . . .“, „Mi mladi“, „Bralci pišejo in rišejo“, povest v nadaljevanjih Mucka Lizunka . . .“ – je tokrat spet cela vrsta zanimivih prispevkov oziroma člankov. Tako je Vincenc Gotthard opisal kraj Brdo v Ziljski dolini in prispevek popestril z barvno fotografijo tega kraja. Iz Singerjeve knjige „Kultur- und Kirchengeschichte des unteren Rosentales“ je prispevek „Nastanek šol v Rožu“. Ker prav v tem mesecu obhajamo 300-letnico rešitve Dunaja pred Turki, je Herman Germ napisal članek „Leta 1683 – Turki pred Dunajem“. V članku „Iz sveta naših čutov“ je opisana funkcija našega očesa. Seveda je v Mladem rodu še cela vrsta drugih zanimivosti, posebno pa je močno zastopana leposlovna vsebina. V Mladem rodu torej najdeš vse, kar res koristno služi predvsem šolski mladini, ki je glavni vir za nadaljnji obstoj naše narodne skupnosti.

V posebni prilogi odgovorni urednik T. Ogris poziva ravnatelje šol in učitelje, da v svoj učni program vključijo Mladi rod, ki je pomemben pripomoček pri vzgoji naše mladine, ter da aktivno sodelujejo pri kreiranju tega šolskega lista, ki bo tem bolj privlačen in zanimiv, čim več bo sodelavcev s strani učiteljstva.

Dvojna številka Mladega roda stane samo 10 šilingov in to že od leta 1974 naprej, letni abonma pa 50 šilingov, kar je za tako bogato ilustriran list skoraj zastonj. Šolarji in pa tudi odrasli poslužite se ga! Naročite ga lahko na naslov: Mladi rod, Postfach 210, 9021 Klagenfurt/Celovec.

Ekskurzija v London in Pariz

Že pred dvema letoma načrtovani izlet, tedanjega 4. b razreda Zvezne gimnazije za Slovence v Celovcu, je bil v letošnjih počitnicah realiziran. Pod vodstom urazredničarke mag. Bromann Cilke smo se 17. avgusta ob polnoči odpeljali z avtobusom iz Celovca. Kljub pozni uri je bilo razpoloženje zelo živahno, bili smo vsi polni radovednega pričakovanja. V Solnogradu smo prekoračili mejo in po treh postankih dospeli nekako ob 14. uri v Köln. Po kratkem počitku v mladinskem domu smo si ogledali tamkajšnjo znamenitost – stolnico iz 13. stoletja. Odtod smo se prihodnje jutro odpeljali ter med potjo v Aachnu spoznali stolnico in magistrat, nato pa preko Belgije iz Ostende s trajektom dospeli v Dover. Vožnja preko „Rokava“ je trajala 3 ure in pol. Prvo noč v Angliji smo prespali v avtobusu, nato pa nadaljevali potovanje v Canterbury in končno prispeli v London. Stanovali smo v Slovenskem domu in v naslednjih sedmih dneh spoznavali najvažnejše znamenitosti velemesta, kjer pulzira življenje širnega sveta. Težko bi bilo opisati vse podrobnosti, težko zajeti v besede, kar smo v tem času videli in doživeli. Pred Buckingham palačo (kraljevskim dvorom) smo spremljali menjavo straže z značilnim tradicionalnim ceremonielom. Uniforme vojakov so zelo znane, posebno še njihove medvedove kučme. Vožnja po glavni reki Thames (Temzi) – skozi Tower bridge (Towerski most) in druge mostove je bila čudovita. Najbolj v spomin se je vtisnil vojaški muzej ter svetovno znani in edinstveni kabinet Madame Tussaud, kjer so iz voska upodobljene znane osebnosti iz preteklosti ter tudi še živeči. Nič manj zanimiv pa je bil ogled St. Pauls Cathedrale, grada Tower, angleškega parlamenta z znamenitim Big-Benom, Westminster Abbey, trga Trafalgar Square, Piccadilly Circusa, Hide Parka in ostalih muzejev, med katerimi gre posebno omeniti geografskega, skozi katerega poteka 0 meridian. Izven Londona smo obiskali še Windsor castle (kraljevsko graščino), Windsor Safari Park, Oxford s svetovno znano univerzo, Stratford, kjer stoji rojstna hiša slavnega pesnika in pisatelja Shakespeara. Na predvečer odhoda iz Londona smo imeli družabni večer ob pesmi in veselju. 27. avgusta smo se s trajektom po pičlih dveh urah pripeljali v Calais na Francoskem. Po dveh odmorih smo čez kakih pet ur dospeli v Pariz. Tudi tukaj smo bili nastanjeni v Slovenskem domu. Med dvodnevnim bivanjem v francoski metropoli smo si ob mestni vožnji ogledali Eiffelov stolp ter znameniti Louvre, kjer se nahaja med drugim dragocena slika Leonarda da Vincija – Mona Lisa. Doživeli smo tudi Pariz ponoči – Champs-Elysees z L'Arc de Triomphe (zmagoslavni lok), ki se je kopal v tisočerih lučeh. Seveda smo si ogledali tudi znamenito katedralo Notre Dame, Invalidski dom, kjer počiva veliki Napoleon in si nato ogledali z Eiffelovega stolpa mesto Pariz. Videli smo zgodovinsko pomemben grad Versailles in še druge znamenitosti. V veseli družabnosti smo se poslavljali tudi od tega svetovnega velemesta, ki ima prav tako tudi svoje edinstvene značilnosti. Vračali smo se preko Švice, kjer smo v Einsiedeln-u prenočevali, in Liechtensteina v Avstrijo ter tako po štirinajstdnevnem potovanju srečno prispeli domov.

Lepo je bilo in nepozabni bodo ostali spomini na to zanimivo potovanje.

Aleksander Černut, 6. b razred

Kraja dragocenih fosilov

Še ni dolgo tega, ko je bila v Globasnici zanimiva razstava mineralov in fosilov. Oba slovenska koroška tednika sta poročala o tej razstavi in tako nekako prj našem ljudstvu zbudila zanimanje za to zbiralsko zvrst. Kakšno pomembno vlogo igra pri nas na Koroškem to zbiranje mineralov in fosilov pa smo doživeli pred kratkim v Karnijskih Alpah nad Šmohorjem, kjer so neznani storilci kradli nad tristo milijonov let stare rastlinske fosile ali okamnine ter jih za drag denar prodajali raznim zbiralcem in muzejem v inozemstvu. Ti roparji fosilov so se posluževali celo streliva, da so lažje prišli do njih in tako naredili ogromno škodo. Ko so oblasti zvedele za to krajo, je okrajno glavarstvo Šmohor dalo takoj nalog obmejnim carinskim organom, gorski straži in žandarmeriji, da ukrenejo vse potrebno, da se takšne stvari ne bodo več nadaljevale. Tatovi fosilov so prišli preko meje iz Italije in z nahrbtniki odnašali dragocene fosile. Nekateri celo trdijo, da so fosile z najetimi helikopterji odpeljali preko bližnje meje.

Razni strokovnjaki s tega področja so ogorčeni nad takšnim početjem in smatrajo to krajo kot razprodajo prazgodovine. Ti rastlinski fosili dajejo pojasnilo o koroških pragozdovih.

Dva mlajša moška iz Slovenije (31 in 27 let) iščeta zaposlitev na avstrijskem Koroškem. Znata delati v gradbeništvu in kovinski industriji. Ponudbe na naslov: Zoran Sodja, Bled 64260, Ljubljanska 11, Jugoslavija.

PRIREDITVE

KOSTANJE

WORKSHOP

za modelarje mask in figur

v nedeljo 25. septembra 1983 od 14. do 17. ure v ljudski šoli na Kostanjah. Prireditelj Slovensko prosvetno društvo Drabosnjak.

IZLET V SLOVENIJO

v nedeljo 2. oktobra 1983

Prijave: pri odbornikih društva in v Posojilnici Šentjakob.

Prireditelj: Slovensko prosvetno društvo „Rož“ v Šentjakobu v Rožu.

Slovenska prosvetna zveza v Celovcu

prireja

SEMINAR

na temo

Slovenska glasbena in pevska dejavnost na Koroškem

v soboto 1. in v nedeljo 2. oktobra 1983, v bivši kmetijski šoli v Podravljah.

Interesenti naj se javijo na naslov: Slovenska prosvetna zveza, 9020 Celovec, Gasometergasse 10 ali po telefonu 0 42 22 - 32 5 94

BELJAK

Razstava „Srednjeveške freske in slike Jugoslavije“

odprta do 16. septembra 1983, v Paracelzijevi dvorani v Beljaku

Prireditelj- Kulturni urad mesta Beljak in Avstrijsko-jugoslovansko društvo.

KOTMARA VAS

Slovensko prosvetno društvo „Gorjanci“ vabi na

„VESELICO GORJANCEV“

ki bo v soboto 1. oktobra 1983, s pričetkom ob 20. uri pri Puschnigu v Šentkandolfu. Za ples bodo igrali „Fantje iz Podjune“. **Srečolov**

RADIŠE

PRIREDITEV KUD „ANKA OŠPUH“ IZ LUDBREGA

v soboto 24. septembra 1983, ob 20. uri v kulturnem domu na Radišah. Na sporedu so: zborovsko petje — narodni plesi — recitacije — glasbeno-pevski nastopi in drugo.

Pridite na Radiše in doživite z nami in našimi gosti lep kulturni večer! Prireditelj: Slovensko prosvetno društvo „Radiše“

SELE

SREČANJE S ČLANI KLUBA KOROŠKIH SLOVENCEV IZ LJUBLJANE

v nedeljo 25. septembra 1983, ob 11. uri v farni dvorani v Selah.

Sodelujejo: Koroški akademski oktet iz Ljubljane — ansambel „Staneta Žagarja“ — domače skupine.

Prireditelja: KPD „Planina“ v Selah in SPD „Herman Velik“ v Selah-Kotu

POHOD NA PECO

Od sobote 24. do nedelje 25. septembra 1983. Zbirališče pri farni cerkvi v Globasnici ob 15. uri. Nato sledi pohod na Veški stan. V nedeljo bo na vrhu dvojezična maša.

Prireditelj: Katoliška mladina

Vabilo na

REDNI OBČNI ZBOR

Posojilnice Železna Kapla, r. z. z o. j., ki bo v soboto 24. septembra s pričetkom ob 19. uri v gostilni Podobnik pri Železni Kapli. Vse člane vabi k polnoštevilni udeležbi

upravni odbor

TINJE

SEMINAR ZA MLADINSKE ZBOROVODJE

od sobote 24. septembra ob 15. uri do nedelje 25. septembra ob 13. uri. Vabljeni so vsi voditelji otroških in mladinskih zborov. Prireditelj: Krščanska kulturna zveza v Celovcu.

Vpisovanje v glasbeno šolo

Vpisovanje v Glasbeno šolo na Koroškem je še možno v **soboto 17. septembra** (ko je hkrati tudi začetek pouka) v sledečih krajih:

Bilčovs (društvena soba) – ob 17.00 uri za blokflavto in kitaro
Šentjakob v R. (ljudska šola) – ob 15.00 uri za harmoniko
Šentjanž v R. (društ. soba) – ob 14.45 uri za kitaro in blokflavto
Sveče (stara šola) – ob 16.00 uri za blokflavto in harmoniko

MITING KLADIVA 1983

Sobota, 17. septembra, Borovlje, Mestna hiša
Od 16. ure naprej:
POPOLDANSKI PROGRAM ZA OTROKE IN STARŠE
Sodelujejo med drugimi:
— klovna MOJSTER PEPPO IN NJEGOV ASISTENT MOPPEL (Seppi Ess in Mario Oppelmaier)
— Ljubljansko lutkovno gledališče z igro TOBIJA
Od 19. ure naprej:
— Skupina WEIBSBILDER iz Celovca z ŽENSKIMI SANJAMI
— „10 LET SOLIDARNOSTNEGA KOMITEJA — KJE SMO DANES!“ (dia & film)
— KOZLOVSKA SODBA NA VIŠNJI GORI
Predstava Ljubljanskega lutkovnega gledališča za odrasle po Jurčičevi humoreski
— ANDREJ ŠIFRER
— ANSAMBEL NARODNE IN ZABAVNE GLASBE KUD „Sonja Marinković“ iz Novega Sada
Poleg tega:
Srečolov, informacijske mize, knjižna polica itd.

Brezposelnost na Koroškem postaja vedno večji problem
Sedaj še odpustitve v podjetju Wild v Velikovcu

Medtem ko merodajni politiki v zadnjem času vedno spet skušajo z raznimi stališči banalizirati kritični gospodarski položaj na Koroškem in ob razvoju v zadnjih tednih vendarle še prikazovati rožnate strani situacije na delovnem trgu, pa naraščajoče število brezposelnih govori drug jezik in nam prikazuje, da marsikdo od prizadetih ne more gledati v svet tako optimistično.

Če primerjamo število brezposelnih meseca avgusta 1982 z letošnjim, se je le-to povišalo za 1876 ali 45 odstotkov. Na Koroškem je torej po uradnih podatkih avgusta 1983 bilo brezposelnih 6030 delojemalcev. Dejstvo pa je, da uradno število ne zajame vseh brezposelnih, tako da je treba računati še s precej višjim številom. Prizadeti so v tej situaciji predvsem mladostniki, ki ne najdejo primernega učnega mesta in družinski očetje, ki so zaradi številnih odpustitev v več podjetjih izgubili delovno mesto in imajo zaradi trenutnega slabega položaja na delovnem trgu in zaradi priletnosti težave, najti primerno zaposlitev.

Znano je, da so v času gospodarskega nazadovanja najbolj prizadete obmejne in podeželske občine, v katerih so po eni strani podjetja bolj redko naseljena, po drugi strani pa tudi obstoječa podjetja zaradi pomanjkanja primerne infrastrukture in — s tem v zvezi — višjih transportnih stroškov, niso konkurenčna in zato hitreje pridejo v gospodarsko stisko.

Številčno sta od brezposelnosti najbolj prizadeta okraja Celovec-mesto in Celovec-dežela — registrirano je v teh dveh okrajih kar 2087 brezposelnih (na podeželju pa se brezposelnost lažje prikrije, ker je precej visoko število takšnih delojemalcev, ki imajo poleg delovnega mesta še kmečko posest, ki jo obdelujejo — brezposelnost zato ni tako očividna).

Vsebolj problematična pa postaja tudi situacija v okraju Velikovec, saj se v tem okraju nahaja cela vrsta podjetij, ki so gospodarsko v kritičnem položaju. Tako npr. ni razčiščeno vprašanje, kako bo šlo naprej v pivovarni v Štihu (Sorgendorf), pravtako ni znano, ali ne bo prišlo do ponovnih odpustitev pri Leitgebu v Sinči vasi itd.

Ravno v tej situaciji pa nas tembolj prizadene novica o odpustitvi 69 delojemalcev v podjetju Wild v Velikovcu. Zaradi slabega svetovnogospodarskega položaja število naročitev pada, tako da ima podjetje za približno 120.000 produkcijskih ur preveč delovne zmogljivosti, to pa pomeni, da ima podjetje približno 66 delavcev, ki jih ne more več zaposliti.

Podjetje Wild/Velikovec je podružnica švicarske podjetne skupine Wild-Leitz, in izdeluje predvsem sestavne dele za merilno orodje (Vermessungsgeräte).

Deželni glavar Leopold Wagner je glede na odpustitev dejal, da se bo dežela trudila, da bodo prizadeti čimprej našli zaposlitev drugje in da se bo število naročitev spet povišalo. Kje naj bi se našla primerna delovna mesta pa ostane odprto vprašanje, ker je brezposelnost v prizadetih krajih že tako visoka, da bi tudi ustanovitev kakšnega novega podjetja ostala kvečjemu kapljica na vročem kamnu.

Katastrofalno neurje s človeškimi žrtvami

Minulo nedeljo 11. septembra zjutraj so bila na območju Zgornje Koroške in Ziljske doline tako močne plohe, da je prišlo do strahovitih in uničujočih zemeljskih plazov, ki so povzročili ogromno škode ter terjali celo človeške žrtve. Najhujše je bilo v vasi Schütbach v občini Baldramsdorf pri Spitalu, kjer je zemeljski plaz oziroma deroča voda pomešana s skalami in podrtim drevjem presenetila sedem ljudi, od katerih so se mogli rešiti samo trije, ki pa so precej poškodovani, ostali pa so pokopani pod ruševinami ali pa jih je odneslo v bližnjo Dravo. Kot že ime kraja pove, je naselje zgrajeno na sipini (Schütt), ki jo je bog ve kedaj povzročila podobna katastrofa. Čeprav so imeli ljudje pomisleke graditi hiše na tem kraju, so oblasti zatrjevale, da ne obstoja prav nobene nevarnosti, da bi se kaj takšnega spet ponovilo. No in ljudje so bili pomirjeni in gradili. Sedaj pa je vse uničeno in še človeške žrtve, kar je seveda še najbolj tragično.

V Ziljski dolini je bilo najhujše na območju Šmohorja, kjer so deroče vode uničile in poškodovale celo vrsto mostov. Med Kirchbachom in Waideggom je voda spodkopala železniško progo in je za dalj časa onesposobljena za železniški promet. V Dropolah/Tröpolach je voda poškodovala vodni zbiralnik, tako da jim tam primanjkuje pitne vode.

Do zemeljskih plazov je prišlo tudi v dolini Gitschtal. V Višprijah/Weißbriach, največjem kraju te doline, si je pogubonosni zemeljski plaz utrl svojo pot kar skozi sredino vasi. V tej dolini je prebivalstvo utrpelo tudi veliko gmotno škodo, velika sreča pa je bila, da pri tej ujmi ni bilo človeških žrtev.

Tudi na območju Stockenboi-a in jezera Weißensee je neurje naredilo ogromno škode. Zemeljski plazovi in vodne mase izpod Goldecka in Lačurja/Latschur so uničevali vse od kraja. Stockenboi in jezero Weißensee sta bila skoro odrezana od sveta. Potok Weißenbach, ki teče iz jezera v Dravo je divje narasel in onesposobil cesto pri Stockenboiu. Kamping ob vzhodni obali jezera je prav tako presenetil zemeljski plaz in pokopal avtomobile. Takšnih nalivov kot so jih doživeli prebivalci omenjenih krajev, sploh še ne pomnijo. Tragična nedeljska katastrofa naj bo odločen opomin odgovornim oblastem, da naj bodo prihodnjič bolj previdne; da se ne bo več ponovilo, da bodo ljudem omogočali gradnje na ogroženih zemljiščih.

Pismo bralca

Cerkveni list „Nedelja" objavlja v številki 36 od 4. 9. 1983 članek o mohorjevih domovih, podpisan od gospoda Hornböcka. Redno berem „Nedeljo" in ugotavljam, da skoraj ne piše o narodnostni neenakopravnosti koroških Slovencev. Ne vem, ali vodilni in odgovorni ljudje pri „Nedelji" tega ne dovolijo, ali pa ta ukaz prihaja od nemške koroške cerkve.

Tako tudi v zgoraj omenjenem članku o vzgoji naše mladine v mohorjevih dijaških domovih povsem pogrešam narodnostni vidik vzgoje. V celem članku niti z besedo ni omenjeno, da se v teh domovih mladina vzgaja tudi v narodno zavedne člane narodne skupnosti. To se pravi, da je za mohorjeve domove važna samo verska vzgoja; kaj pa narodnostna?

Že dolgo let me tudi moti, da v mohorjevih domovih našo mladino vzgajajo v glavnem ljudje, ki niso iz Koroške in torej ne poznajo v zadostni meri problemov naše narodnostne skupnosti. Ali je potem čudno, da je naša mladina premalo pripravljena postaviti se za naše narodne pravice? Kje je več kot 700 maturantov slovenske gimnazije, ko gre za narodno stvar? Več kot polovica od njih je menda bila deležna vzgoje v mohorjevih domovih!

Mislim, da brez načrtne narodnopolitične vzgoje naše mladine tudi ne more biti uspeha v narodni politiki.

Milan Piskernik
Lobnik

Razpisujemo
delovno mesto za

BANČNO(-EGA)
NAMEŠČENKO(-ENCA)

Predpogoj: strokovna izobrazba, trgovska šola, obvladanje obeh deželnih jezikov.

Prijave z življenjepisom na:

Posojilnica Bilčovs, 9072 Bilčovs 33; tel. (0 42 28) 22 25

Dole pri Brdu

Praznovali smo letni žegen. Zelo nas je razveselilo, da je ob tej priložnosti prišel moški zbor iz Loge vasi na obisk. Povabljen je bil, da sodeluje pri sveti maši. Točno ob deveti uri je dospel. Ker pri nas v cerkvi ni orgel, so pevci morali še harmonium pripeljati s seboj. V cerkvi so ga po strmih stopnicah nesli gor na kor. A ves njih trud se je splačal, kakor se je potem pri sv. maši dokazalo. Ta zbor deluje že dolga desetletja nepretrgano — nikoli se ni razšel, kakor se pač žalibog pri durgih zborih dostikrat zgodi. Gotovo je to sad vseh, ki sodelujejo, kar ni tako enostavno. Še posebno se moramo zahvaliti pevovodju Stanku Černicu iz Loge vasi, da se je odzval vabilu in tako z zborom popestril naše slovesnosti. Kakor že omenjeno, so ti pevci z izbranimi glasovi zapeli lepe pesmi v obeh deželnih jezikih, tako da smo se vsi kar čudili. Popoldne so pa še zapeli pri „osajti". Pevci so zapeli pri cerkveni poroki, kakor tudi pri civilni v Šmohorju. Potem pa še pri „mavu", ki je bil pri „Lerchenhof-u" tam nad Šmohorjem. Čeprav je ta kraj že dolgo časa ponemčen, je zbor tudi tam zapel v obeh deželnih jezikih in žel veliko aplavza. Lepo se zahvalimo zboru in mu želimo še veliko uspeha v bodočnosti!

Dolški domačini

Loče: Seminar tamburašev

Začetkom septembra so se mudili tamburaši SPD „Jepa-Baško jezero" na desetdnevnem seminarju v Crikvenici. Bil je to že šesti seminar tamburašev ob Jadranu. Prvo leto so bili na Pagu, drugo leto v Novem Vinodolskem, sedaj pa še četrtič v Domu Železarne Jesenice v Dramalju pri Crikvenici. Izredno sončno in toplo vreme je pospešilo prijetno razpoložnje 20-članskega ansambla. Stroške za seminar so krili sami, saj so pridno „prislužili" na raznih poletnih folklornih večerih. Pač pa velja iskrena zahvala Klubu koroških Slovencev v Ljubljani za organizacijsko pomoč. Seminar je bil pod strokovnim vodstvom učiteljice in vodje ansambla Erike Wrolich. Tamburaši so se letos učili predvsem skladb, ki jih je harmoniziral Hanzi Gabriel: „Venček slovenskih valčkov", „Svibanjska roža", „Šumi Marica", „Križpolka", od Aleksandra Černuta pa „Regiment po cesti gre" in pa „Srce je žalostno". Mladi muzikanti komaj čakajo, da bodo predstavili javnosti novi program.

NE POZABITE ODDATI DAVČNE KARTE ZA MOTORNA VOZILA

Od 1. oktobra naprej do 31. oktobra je treba oddati davčne karte za motorna vozila (Kraftfahrzeugsteuerkarten) pri pristojnih finančnih uradih. Te davčne karte lahko oddate osebno ali s priporočenim pismom. Predno oddaste davčno karto za motorna vozila se v lastnem interesu prepričajte, če sta številka motornega vozila in ime voznika razločno napisana. Pri oddaji več davčnih kart je treba številke vozil zapisati v dvojni izvedbi in ta papir skupno z davčnimi kartami oddati pri pristojnem finančnem uradu. Nove davčne karte za motorna vozila dobite v trafikah in na finančnih uradih.

Menjava denarja

Stanje v četrtek 15. septembra 1983

Za 100 **din** dobite	14.50 šil.
Za 100 **din** plačate	17.50 šil.
Za 100 **lir** dobite	1.145 šil.
Za 100 **lir** plačate	1.235 šil.
Za 100 **mark** dobite	693.00 šil.
Za 100 **mark** plačate	709.30 šil.

Planinski prispevki

Podvigi mladih koroških alpinistov

Devetnajstletnemu Geraldu Sagmeistru iz Borovelj in južnemu Tirolcu Luisu Bruggerju se je pred nedavnim posrečila ponovitev Molin-ove smeri v Zwölferkoglu v Sextenskih Dolomitih. Prvi pristop preko 650 m visoke stene je bil leta 1968. Steno je poskušala preplaziti cela vrsta znanih alpinistov, med njimi tudi Reinhold Messner, vendar jih je vse odbila. Vsekakor je ta ponovitev veliko alpinistično dejanje mladega Korošca, ki izhaja iz znane „Kletterrunde Gemsen" (Plezalni krožek gamsi). Prvopristopnika pred 15 leti sta rabila za to steno tri dni in porabila 109 klinov; oba mlada plezalca pa sta rabila samo devet in pol ure ter porabila samo 15 klinov.

Prav tako velik uspeh so beležili — Korošca Armin Waldhauser in Albin Gaggl ter že zgoraj omenjeni Luis Brugger v južni steni Marmolate na Južnem Tirolskem. Alpinizem je dosegel že takšne ekstreme, da danes fantje, kjer so prej še pridno zabijali kline in se varovali, plezajo prosto.

S smučmi z najvišje gore SZ

Lep uspeh so dosegli tudi kranjski alpinisti v minulem mesecu. Povzpeli so se na najvišjo goro Sovjetske zveze na 7495 m visoki Pik Komunizma v Pamirju. Ob tej priložnosti sta se člana odprave Luka Karničar in Matej Kranjc kot prva na svetu spustila s smučmi z vrha Pik Komunizma.

Tržiški planinci proslavljali 75-letnico obstoja

V nedeljo, 28. avgusta se je velika planinska družina zbrala na Kofcah — na južni strani Košute pod Velikim vrhom. Ta košček gorskega sveta je že sam po sebi tako lep in privlačen, da je vreden obiska. Tokrat pa so planinci imeli še poseben vzrok, da se povzpnejo na to lepo planino. Planinsko društvo Tržič je namreč tokrat proslavljalo 75-letnico obstoja. Slovesnost je bila v pravem planinskem vzdušju. Bratje Zupan so z ubranim petjem dali tej proslavi praznični pečat. 75 let je res dolga doba, in nešteto težav je bilo treba prebroditi. Delo tržiških planincev pa je bilo plodno, saj so postavili Dom na Kofcah, markirali vrsto gorskih poti in postavili nešteto kažipotov. Vse te dobrine pa je med zadnjo vojsko uničil okupator. Ko je naposled prišla svoboda, je bilo treba začeti znova. A tudi tokrat so se tržiški planinci kaj hitro znašli. Obnovili so gorske poti in markacije, predvsem pa njih priljubljeni Dom na Kofcah. Ker ta dom že danes postaja premajhen, je sedaj delo v polnem teku, da ga povečajo. Tega jubileja se je udeležila tudi delegacija Slovenskega planinskega društva Celovec, ki je v imenu koroških planincev Tržičanom čestitala za 75-letnico obstoja. Planinskemu društvu želimo še enkrat uspešno delovanje.

Cornelia

Izlet na Obir

Slovensko planinsko društvo Celovec in Planinsko društvo Tržič imata kot soseda prijateljske stike. Tako je v nedeljo 4. septembra zastopnik našega društva spremljal tržiške planince na 2142 m visoki Obir. To je eden najlepših vrhov v karavanškem pogorju. Ima že staro tradicijo, saj je prav na Obirju bila postavljena prva planinska koča v Karavankah. Čeprav je bilo dan pred izletom strašno neurje, nas je naslednji dan v nedeljo že navsezgodaj pozdravilo sonce. Med potjo do Kopelške koče smo naleteli na neprijetno oviro — smreko, ki je ležala čez cesto. Pa smo jo odstranili brez večjih težav. Že med potjo smo videli, da je vrh Obirja pobelil sneg. Ves trud in napor pa sta nam bila poplačana na vrhu Ojstrca (drugo ime za Obir) z nepopisno lepim razgledom, saj smo videli prav tja do Krna. Ko smo se okrepčali in odpočili, smo se v dveh skupinah vrnili nazaj. Ena skupina je šla na selsko stran do kmeta Kacmuna na Šajdi, druga pa nazaj po isti poti do Kapelške koče, kjer je čakal omnibus. Nazaj grede nas je pot vodila skozi Obirsko in Sele. Ta prijeten in nepozaben nedeljski izlet pa smo s prelepimi vtisi in s petjem zaključili v gostilni „Pri Lenčiji" na Bajtišah.

Nadja

Makedonski zimskošportni center Popova Šapka (1800 m) v Šar planini

Pa še o potujčevanju gorskih imen

Pa še nekaj o potujčevanju gorskih imen, kar predvsem trdo zadene vsakega Slovenca, ki ljubi svojo domovino, še prav posebno pa naše planince, ki so neposredno prizadeti. V nomenklaturi gorskih imen na Koroškem so se dogajale in se še dogajajo neverjetne stvari, vendar kako grdo so naredili z imenom Mlaka in Trata na območju Stolove skupine, je pa res vredno opisa. Mlaka — danes Märchenwiese in Trata - Johansenruhe (slovenski imeni znani samo še domačinom), sta eklatantna primera, kako večina povozi manjšino, podobno kot se je to zgodilo v času Hitlerjeve okupacije „Oberkraina", kjer je vsak prebivalec te dežele dobil v roke papir z novim nemško zvenečim imenom. Vendar se ta primera nista zgodila v času nacizma, marveč v prvi avstrijski republiki.

Imeni Mlaka in Trata sta stoletja znani krajevni imeni, ki sta bili sestavni del nemške planinske literature. Seveda se nista imenovali čisto tako, marveč podobno — Na mlaki (Mitteilungen des Deutschen u. Österreichischen Alpenvereines, letnik 1909, stran 111) in Tratten (Karawankenführer von Ludwig Jahne in pa tudi v brošuri: Kärnten — Ein Reisehandbuch, izdan od „Landesverband für Fremdenverkehr in Kärnten" in od „Kärntnerverein").

Korošci, ki so prekrstili ti imeni, to gotovo niso storili slučajno, vsekakor je bil v tem dejanju sistem, ki ima še danes globoke korenine v naši deželi. To sta samo dva primera izmed številnih, kako ponemčevalci uradno znana avtohtona gorska imena prekrstijo v popolnoma nemška. Kot smo že večkrat poudarili, je potrebno tudi na Koroškem vzpostaviti nomenklaturno komisijo, kot jih imajo v drugih avstrijskih zveznih deželah.

Kako je Vlado ugnal čarovnika

Vlado je pozno v noč prebiral pravljice. Knjigo je odložil šele, ko so ga jele ščemeti oči.

„Hočeš nočeš, treba je spat. Sicer mi je pa že dovolj teh pravljic. Čarovniki tu, čarovniki tam, zmeraj samo čarovniki in vsemogoče čarovnije."

Ko se je razpravljal, so mu prihajale na um različne misli. Vedel je, da so pravljice izmišljene in, da se samo v njih dogajajo čudeži. Zakaj, kje neki bi sicer tičali ti preklicani čarovniki? Tolikorat si je že zaželel, da bi srečal vsaj enega. Prepričan je bil, da bi tudi on znal marsikaj pokazati čarovniku.

„Zanimivo bi bilo, če bi se kdaj takole s katerim nenadoma srečala in se pomerila v čaranju," misli na glas, ko leze v posteljo.

Komaj pa je ugasnil luč in si do ušes potegnil odejo, se je zgodilo nekaj neverjetnega. Noč se je bliskovito spremenila v dan, v sobo pa je skozi zaprto okno neslišno priplavala pisana preproga. Na njej je s prekrižanimi nogami sedel starec z dolgo, šilasto brado. Na glavi mu je tičal zelen turban, zavit pa je bil v črn plašč, na gosto posejan z zlatimi zvezdami in rdečimi kačami. Z ene rame mu je visela torba, na drugi pa mu je sedela srepogleda sova. Prenproga zakroži in se spusti na sredo sobe. Starec gibčno skoči na noge, se prikloni:

„Jaz sem Abrakadabra, največji in najslavnejši čarovnik nekdanjih dni. Prišel sem, ker si me klical. Govoril si o nekakšnem tekmovanju. Si morda čarovnik?"

„Ne, jaz nisem čarovnik," odgovori Vlado, „a kar sem rekel, sem rekel. Pa se pomeriva. Da ne bi po nepotrebnem zapravljala časa, lahko kar pričneva."

Abrakadabra sname borbo. Bila je sešita iz krokodilove kože. Začel je jemati iz nje svoje čarovniške priprave. Čarovno palico je izvlekel sila skrbno; saj z njo lahko napraviš celo vrsto čarovnij. Bolho lahko spremeniš v slona, stol pa v kozo, če se ti le zljubi.

Da, vse to je vedel Vlado že iz pravljic.

Potem je privlekel na dan debelo knjigo. Bila je knjiga modrosti. V njej je bilo za čuda dosti raznih skrivnostnih besed in drugih čarolij. Da se modrost na kakršen koli način ne bi izgubila, je bila knjiga zaklenjena s sedmimi ključavnicami, ki so se dale odkleniti le, če si za vsako posebej vedel zelo skrivno pravilo. Iz torbe je potegnil še razne druge stvari. Med njimi želvin oklep, tri v prah razdrobljene gliste in še nekaj drobnarij.

„To je samo drobec tega, kar potrebujem za čaranje," reče Abrakadabra. „Bil sem ravno z doma, ko sem zaslišal tvoj poziv, pa nisem mogel prinesti vsega, kar bi mi prišlo prav. Zato ti bom kar precej pokazal eno svojih čarovnij. Govoril bom z duhovi, ki mi služijo. Če jim ukažem, mi prineso, kar koli si le poželim."

Vzel je želvin oklep in trikrat zaporedoma zaklical vanj.

„Pa ti? Ali lahko govoriš na daljavo kot jaz?" vpraša Vlada.

„Zakaj pa ne? To ni vendar nič posebnega!" Vlado stopi k telefonu, zavrti številčnico in, ko se oni na drugi strani žice oglasi, pritisne čarovniku slušalko na uho.

„Zares, resničen glas je. Vidim, da si mogočen čarovnik," reče Abrakadabra.

„Ah, malenkost! Tole poglej!" Vlado se približa nekakšnemu zabojčku in pritisne na gumb: zabojček zapoje, Vlado premika gumb: zabojček poje in govori v različnih jezikih.

„Vidiš, tale priprava, ki jo pri nas imenujemo radio, prinaša vesti iz vseh krajev sveta. Samo gumb zavrtiš in glas je že tu."

„Zares si mojster," prizna čarovnik. „Samo tega ne razumem, kako vendar moreš take čarolije uganjati brez čarovne palice."

„Če že hočeš vedeti," odgovori Vlado, „jaz čarovne palice sploh nikdar ne uporabljam. Kadar že hočem čarati, čaram s prstom. Ravnokar si videl na lastne oči. S prstom sem priklical oni glas iz daljave, s prstom sem ga izvabil iz radia. Tukaj na zemlji nasploh čaramo samo s pomočjo čarovnega prsta."

Medtem so duhovi prinesli pozabljene čarovne priprave in čarovnik je vprašal Vlada, če morda tudi njemu služijo kaki duhovi.

„I, seveda!" odgovori Vlado. „Eden se imenuje telegraf, drugi pa pošta. Če kaj potrebujem, napišem s čarovnim prstom ukaz in telegraf ga odnese, kamor je pač že treba. Zaželeno stvar izroče pošti, ki mi jo prinese naravnost na dom. Moja služabnika telegraf in pošta ne poznata nikakršnih ovir. Hitita preko oceanov in gora ter izvršita sleherno povelje."

„Sedaj pa pojdiva v mesto," predlaga Vlado, „tam šele boš videl čarovnij! Stvari, ki jih ne boš potreboval, pusti kar tu v sobi."

Abrakadabra, ki je hotel pokazati svojo čarovniško moč, ponudi Vladu, naj stopi na čarovniško preprogo, da se odpeljeta.

„S tole mojo preprogo se lahko merijo kvečjemu ptice," se ponosno pohvali. Sedeta, čarovnik zamahne z roko in že sta se vozila nad strehami. Toda preproga je bila stara; na več krajih so jo že bili načeli molji, pa je zato letela res nekam počasi. Vladu ni bila vožnja niti malo všeč. „Tale tvoja preproga leti čisto zanič," reče Abrakadabri. „Prosim te, spustiva se na tla."

Pristala sta v bližini letališča. Na avionski stezi je počivalo nekaj avionov. Abrakadabra jih je videl prvič v življenju. Zato mu niti na kraj pameti ni padlo, čemu naj služijo ti krilati zaboji. Vlado ni rekel nič. Stopil je k pilotu in ga poprosil, naj ju malo popelje. Vstopila sta in posedla v udobna naslonjača. Motorji so zabrneli, še hipec, in bili so visoko nad oblaki. Ko so pristali, je Abrakadabra, hočeš, nočeš, moral priznati, da je letalo vsekakor boljše od njegove preproge.

Toda letala imajo še neko prednost," reče Vlado. „Z njim lahko leti kdor koli hoče. Le vozni listek kupi in potuje kamor se mu zljubi. S tvojo preprogo pa se lahko vozijo samo čarovniki."

V mesto sta se odpravila peš. Čarovnik je stopal tih in zamišljen. Na obrazu pa se mu je bralo, da snuje nekakšno čarovnijo. Na lepem se ustavi in sname torbo. Izvleče prašek iz treh zdrobljenih glist in ga žge. Ni se še dobro razkadil dim, ko strašno zagrmi, in pred njima se nenadoma prikaže velikanski zmaj. Iz oči mu je švigal ogenj, iz žrela pa se mu je sukljal gost dim.

Kar je res, je res: ta zmaj je bil pravi pravcati zmaj, o kakršnih pripovedujejo pravljice.

„Zmaju ni kaj reči," hladnokrvno ugotovi Vlado. „No, le odpravi ga, čim prej, tem bolje, zakaj sicer bodo zdaj zdaj gasilci tu."

Abrakadabra zamahne — zmaj izgine.

Korakala sta proti nekemu nasipu. Iz daljave se je začul žvižg. Trenutek zatem jima je naproti pridrvel vlak. Lokomotiva je bruhala dim in iskre. Bobneč je zdrvela mimo. Zemlja se je tresla pod nogami. Skozi okna so jima mahali potniki.

„Tolikšnega zmaja zares še nisem videl," prizna čarovnik. „Koliko ljudi je pogoltnil! Požrl jih je, oni pa še veselo mahajo. To mi pa res ne gre v glavo."

„Saj jih vendar ni požrl," se smeje Vlado. „Tega zmaja imenujemo pri nas vlak, ljudje pa so potniki. Še to vedi, da v zmajevem trebuhu stoje klopi, postelje in mize, ki so namenjene udobnejšemu potovanju potnikov."

„Kaj praviš? Klopi in postelje v zmaju? Pri moji bradi, česa podobnega niti v sanjah nisem videl. Da pa naše čarovniške sanje niso kar tako, že sam dobro veš."

Molče sta korakala dalje. Abrakadabra je bil potrt. Čisto razumljivo. Pokazal je že vse svoje največje čarovniške hokuspokuse, pa je vendar daleč zaostal za Vladom. Bi poizkusil s kakšno manjšo čarovnijo? Odločil se je. Kar bo, bo.

Vzdigne roko, tleskne s prstom — in glej! Na dlani mu je stala prižgana svetilka.

„Kaj praviš, a?" reče Vladu. „Ogenj in blisk znamo narediti samo mi čarovniki. Pa ti, znaš napraviti ogenj, a?"

Vlado seže brez besed v žep, izvleče vžigalice, podrsa s šibico po škatlici in pokaže čarovniku plamenček.

„No, vidiš, tako pa delamo ogenj mi. Ogenj nosi pri nas vsakdo v žepu, pa mu niti na misel ne pride, da bi bilo to kaj posebnega."

Tedaj je Abrakadabra začel pripovedovati o velikanih; vsaj malo bi bil rad zakril svojo pobitost.

„Cela dva tucata velikanov mi služita. Narovnost neverjetno je, kako so močni. Podirajo zidove in rujejo drevesa s koreninami vred."

„Vem," ga prekine Vlado, „ravno včeraj sem bral povest o velikanih. Meni pa se zdi, da se taki velikani najdejo samo v pravljicah. Prave velikane lahko vidiš samo tu pri nas. Navadno se držijo v pristaniščih, kjer s svojimi silnimi rokami natovarjajo ladje. Njihova moč je še vse kaj več ko samo pravljična. Najtežja bremena dvigajo ko za šalo. Nekateri teh velikanov so tako močni, da vzdignejo iz morskih globin kar cele ladje. Razen velikanov — vzdigačev pa imamo še druge velikane: buldožerje, traktorje, kamione. Sleherni dan jih vidimo, zato se jim še čudimo ne več."

Med tem sta prišla v predmestje.

Vlado je moral uporabiti vso zgovornost, da je čarovnika naposled le spravil v avtobus. Ko pa sta sedla in je avtobus potegnil, je bil čarovnik čisto iz sebe. Naj je pogledal na levo, naj se je ozrl v desno, čarovnije so se vrstile druga za drugo: nad oblaki so brnela letala: preko mosta, visoko nad strehami, je bobnel ognjeni zmaj-vlak; po cestah so drveli vozovi brez konj in ljudje so jezdili nenavadne konjiče, ki so namesto nog imeli kolesa. „Tisto tam je avtomobil, tole pa je kolo," je razlagal Vlado.

Ko sta stopila iz avtobusa, je le malo manjkalo, da se čarovnik v vrvežu ni izgubil. Vlado ga je moral prijeti za roko in ga voditi, da se mu ne bi morebiti pripetila kakšna nezgoda. Prišla sta do križišča. Od vseh štirih strani so trobili avtomobili, tramvaji pa so nestrpno zvonili počasnim pešcem, naj se umaknejo s proge. Sredi tega direndaja pa je mirno stal možakar z belimi rokavicami.

Samo zamah z roko in že se dolga kolona vozil ustavi ko pribita. Zamah v drugo stran in že se prikaže kolona iz sosednje ulice ter zdrvi preko ceste. Tako maha možakar zdaj v to zdaj v ono stran in vsi ga ubogajo, ne da bi se količkaj upirali.

„Tale mož je pa gotovo čarovnik?" je vprašal Abrakadabra in s spoštovanjem opazoval moža, ki je nosil bele rokavice.

„Skoro bi rekel, da je," odgovori Vlado. „Usmerja promet in pazi, da ne pride do nesreče. Sam vidiš, da to ni lahka stvar."

Prekoračila sta cesto in šla v kino. Brž ko je ugasnila luč, se je Abrakadabra vznemiril. Tesnoba ga je obšla. Ko pa so se na steni pred njim naenkrat prikazali ljudje, hiše, dirjajoči avtomobili in vlaki, so se čarovniku lasje pod turbanom kar naježili. Krčevito je zgrabil Vlada za roke in zavpil. „Beživa, preden se ne usuje vse to čez naju!" Še sreča, da sta sedela prav na kraju, tako, da sta lahko brez nevšečnosti odšla.

Spet sta bila na cesti. Čarovniku se je že pošteno vrtelo v glavi, toliko nenavadnih čarovnij je videl v tem kratkem času. Poprosil je Vlada, naj ga odvede domov. Vlado je poklical avtotaksi. Abrakadabra je stopil v avto, ne da bi se obotavljal, čeprav so se mu tresla kolena. Ni se še dobro zavedel, že sta bila doma. Stanovanje je bilo v petem nadstropju. Vlado je krenil k dvigalu. Pritisnil je na gumb in dvigalo se je poslušno pričelo dvigati. Bila sta na vrhu, ko bi trenil. Ustavila sta se tik pred stanovanjem. Vlado se je spet dotaknil gumba in vrata so se neslišno odprla. Ko je stopil čez prag, se je Abrakadabra ozrl, da bi videl, kdo jih je odprl — bilo ni nikogar. Niti slutil ni, da se nevidni vratar skriva v električni žici.

„Nenadkriljiv čarovnik si, res," reče Abrakadabra. „Tvoj prst je vsemogočen. Dovoli, da si ga pobliže ogledam." Vlado se je smejal na ves glas, Abrakadabra pa si je med tem skrbno ogledoval prst. Obračal ga je na vse strani, toda na njem ni mogel najti nič posebnega. Prst, kakršni so prsti ponavadi.

„E, vidim, da so naši čarovniški časi minili. Ni čudno, da otroci pravljicam več ne verjamejo. Dandanes je sleherno dete močnejši čarovnik kot pa sem jaz, Abrakadabra, najslavnejši čarovnik med slavnimi čarovniki nekdanjih dni."

Tedaj pa se je naenkrat začulo oglušujoče ropotanje. Abrakadabra je naglo pograbil svoje reči, skočil na preprogo in izginil skoz okno.

Vlado zazeha in si pomane oči. Okensko steklo je bilo celo, kot včeraj, na mizici pa je na vso moč drdrala budilka.

Naša bela mačica

Sonček boža tačice
naše bele mačice.
O, da je lenuška,
to pa ni resnica —
ona je predica!
Kadar naigra se,
za kolovrat sede,
zameži in prede.

Pametne misli

- **Nič ni težko, kar radi storimo.**
- **Za tele se pravdajo, pa kravo zapravdajo.**
- **Na napakah se učimo.**
- **Ako slepec slepca vodi, padeta oba v jamo.**
- **Kar trezen misli, pijan pove.**
- **Lastna krivda in strah vsakega najbolj mučita.**
- **Veliko bogastvo, velika skrb.**
- **Kdor čaka, dočaka.**
- **Pohlep po denarju je koren vsega zla.**
- **Česar ne želiš sebi, ne želi drugemu.**
- **Humor je sol življenja.**
- **Požrešnost pogubi jih več kot glad.**
- **Največjo napako storiš, ko si svoje napake tajiš.**
- **Pijača vleče denar iz žepa in pamet iz glave.**
- **Glad je najboljši kuhar.**
- **Dobro blago samo kupca najde.**
- **Mož ima v zakonu prav toliko sreče, kolikor ima pameti.**
- **Poučevati norca je prav toliko kot zdraviti mrliča.**

Velikan, pastir in kozel

(Belokranjska pripovedka)

V Gorjancih je živel velikan. Nič ni delal, a vseeno je dobro živel: pastirjem je kradel ovce, govedo in teleta, si jih pekel na ražnju in se redil. In ni ga bilo dneva, da bi si z ukradenim živinčetom ne omastil brade.

Nekoč je mlad pastirček pasel na pašincih ovce in koze. Največji in najlepši v vsej čredi je bil stari kozel, ki je na klic pastirjeve svireli zganjal ovce in koze v čredo.

Toda kozel je kozel! Nekega dne se je sam preveč oddaljil od črede in zašel v skalnato votlino, kjer je domoval gorjanski velikan. Ko je velikan zagledal kozla, ga je pograbil in skril v luknjo, da bi ga naslednji dan nataknil na raženj in si ga spekel za obed.

Pastir je iskal izgubljenega kozla. Komaj je zapiskal na svirel, že je kozel zameketal v velikanovem skrivališču.

„Vrni mi kozla!" je zaklical pastirček pred votlino. „Če mi ga ne vrneš, te bom premlatil, pa četudi si velikan!" se je ojunačil.

„Na mojem pašincu se je pasel, zato bo moj!" se je zadrl velikan iz votline.

„Vrni mi kozla! Če ne te premlatim!" je pastir ponovil grožnjo.

„Oho, tebe se pa res bojim!" se je zakrohotal gorjanski velikan. „Koliko te pa je?"

„Toliko, kolikor me vidiš," je pastir pogumno odvrnil. Potlej pa je zapiskal na svirel in zapel:

„Kozel, kozel, Meketač,
stresi velikana iz hlač!"

In kozel se je pognal iz votline ter se izozad zaletel s tolikšno silo, da je velikana zaneslo po strmi rebri. Velikanu je dričalo: tekel je in tekel, se lovil za breze in hraste, pulil med tekom drevje iz zemlje, a ustaviti se ni mogel. Ustavil se je šele v dolini, prav ob vznožju Gorjancev. A kako! Telebnil je vznak s tolikšno silo, da se je tamkaj, kjer je padel, vdrla zemlja v globoko drago. Preden se je pobral in prisopihal nazaj pod vrh Gorjancev, kjer je imel svojo skalnato votlino, sta pastir in kozel že zdavnaj odšla domov.

Na mestu, kjer se je vlikan vdrl v drago, stoji danes vas. Belokranjci so ji vzdeli ime – Drage . . .

RADIO — TELEVIZIJA

AVSTRIJA 1

PETEK, 16. 9.: 9.00 Poročila — 9.05 Za predšolske otroke — 9.30 Ruščina — 10.00 Šolska TV — 10.30 Labod — 12.15 Naš kozmos — 13.00 Uredništvo — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Risanka — 17.30 George — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Panoptikum — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Derrick — 21.15 Modna revija — 21.20 Made in Austria — 22.10 Reklama in šport — 22.20 Nočni studio — 23.25 Poročila.

SOBOTA, 17. 9.: 9.00 Poročila — 9.05 Angleščina — 9.35 Fancoščina — 10.05 Ruščina — 10.35 Slike iz Avstrije — 11.00 Dopoldanski koncert — 11.55 Nočni studio — 13.00 Uredništvo — 15.00 Zaroka v Zürichu — 16.45 Očetje klamote — 17.00 Risanje — slikanje — oblikovanje — 17.30 Cilj potovanja Južno morje — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Dva krat sedem — 18.25 Dober večer v soboto želi Heinz Conrads — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki in šport — 20.15 Cirkus življenja — 21.50 Šport — 22.15 Počitniški koncert iz dunajskega Zahodnega stadiona — 0.00 Poročila.

NEDELJA, 18. 9.: 11.00 Ura tiska — 12.00 Knjiga — otrokov prijatelj — 14.40 Strašilo iz Cantervilla — 16.15 Zrcalne slike — 16.30 Ena, dve ali tri — 17.15 Odrska predstava — 17.40 Helmi — 17.45 Klub seniorjev — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki in šport — 20.15 Bolšoj balet na Dunaju — 21.45 Glas islama — 21.50 Glasba za princa Evgena — 22.50 Šport — 23.10 Poročila.

PONEDELJEK, 19. 9.: 9.00 Poročila — 9.05 Za predšolske otroke — 9.30 TV kuhinja — 10.00 Šolska TV — 10.30 Reporter ljubezni — nevarnosti — preprečujmo nesreče — 17.30 Otroška komedija — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Pustolovščina divjina — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Ponedeljski šport — 21.05 „V kavarni" — 21.10 Čarovnik — 21.55 Šport — 22.25 Poročila.

Torek, 20. 9.: 9.00 Poročila — 9.05 Za predšolske otroke — 9.30 Angleščina — 10.00 Šolska TV — 10.30 Zaroka v Zürichu — 12.10 Ponedeljski šport — 13.00 Uredništvo — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Tudi pošaliti se je treba — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Naša televizija — televizija naša — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Argumenti — 21.30 Sen- 12.25 Florjan, prijatelj cvetlic — 12.30 Slike iz omare — 13.00 Uredništvo — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Spoznavajmo ce spomina — 23.05 Poročila.

SREDA, 21. 9.: 9.00 Poročila — 9.05 Tudi pošaliti se je treba — 9.35 Francoščina — 10.05 Šolska TV — 10.35 Dudh Kosi — 11.25 Iz ptičjega sveta Avstralije — 11.45 Argumenti — 13.00 Uredništvo — 17.00 Strah za Dagoberta — 17.30 Čebelica Maja — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 In v tubo piha Huber — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 — Čas v sliki — 20.15 Casanova 70 — 22.05 Zrcalne slike — 22.55 Poročila.

ČETRTEK, 22. 9.: 9.00 Poročila — 9.05 Za predšolske otroke — 9.30 Dežela in ljudje — 10.00 Šolska TV — 10.30 Strašilo iz Cantervilla — 12.00 Možje brez živcev — 12.15 Klub seniorjev — 13.00 Uredništvo — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Spoznavajmo nevarnosti — preprečujmo nesreče — 17.30 Napete pustolovščine ob zahodni obali Kanade — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Prosim k mizi — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Klausenbergerjeve zgodbe — 21.10 Mamice — 21.55 Šport — 22.45 Poročila.

Slovenski VESTNIK

Izdajatelj in založnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem, 9020 Celovec, Gasometergasse 10.

Uredništvo: 9020 Celovec, St.-Ruprechter-Straße 19/IV, tel. 0 42 22 / 54 0 42, teleks 42 20 86 sindok a.

Uprava: 9020 Celovec, Gasometerg. 10, tel. 0 42 22 / 32 5 50.

Tisk: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec - Borovlje

AVSTRIJA 2

PETEK, 16. 9.: 17.35 Knjiga — otrokov prijatelj — 18.00 Galerija — 18.30 Brez nagobčnika — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Živ pesek v Namibski puščavi — 21.10 Fascinirano odkrivanje — 21.15 Modna revija — 21.20 Politika v petek — deset pred deseto — 22.20 Deklica iz Hongkonga — 23.50 Poročila.

SOBOTA, 17. 9.: 15.00 Športni popoldan — 16.45 Mednarodno srečanje folklornih skupin iz Gradiščanske — 17.45 Kdo me hoče? — 18.00 Dva krat sedem — 19.00 Trailer — 19.30 Čas v sliki — 10.50 Primer za ljudskega odvetnika? — 20.15 Nikoli več v New York — 21.50 Koledarske zgodbe — 22.20 Vžgano znamenje — 23.50 Sto mojstrovin — 0.00 Poročila.

NEDELJA, 18. 9.: 11.00 Matineja: Ob 75-letnici rojstva Friedricha Torberga — 14.00 Športni popoldan — 17.00 Živ pesek v namibski puščavi — 17.45 Rockline — 18.30 Okay — 19.30 Čas v sliki — 19.50 Tedenski pregled — 20.15 Kraj dejanja — 21.45 Dinastija — Denverski klan — 22.30 O filmu — 23.15 Sto mojstrovin — 23.25 Poročila.

PONEDELJEK, 19. 9.: 18.00 Znanje danes — 18.30 Ljudje iz Korsbaeka — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Korenine — 21.05 „V kavarni" — 21.10 Šiling — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Podarjen dan — 23.40 Poročila.

TOREK, 20. 9.: 17.45 Šolska TV — 18.00 Orientacija — 18.30 Nevidni — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Zabavna oddaja — 21.00 „Novi podnajemnik" — 21.05 Dallas — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Klub 2 in poročila.

SREDA, 21. 9.: Dežela in ljudje — 18.30 Nevidni — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Kulturni žurnal — 20.55 Nogomet Severna Irska — Avstrija — 22.45 Poročila — 22.25 Povabilo — S pisalne mize — 0.05 Poročila.

ČETRTEK, 22. 9.: 17.45 Šolska TV — 18.00 Po Avstriji — 18.30 Nevidni — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Dalli, Dalli — 21.50 Deset pred deseto — 22.15 Štajerska jesen — 22.15 Cafe Central — 0.00 Poročila.

JUGOSLAVIJA

PETEK, 16. 9.: 8.50 TV v šoli — 17.20 Poročila — 17.25 Čarodejev sin, švedska otroška nadaljevanka — 17.55 Čez tri gore: Slovenska ljudska pesem — Koroška — 18.25 Obzornik ljubljanskega območja — 18.40 Prehrana — 19.15 Cik cak — 19.24 TV in radio nocoj — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Zgodovina Slovencev v filmskih freskah — 20.40 Ne prezrite — 21.00 Šerif v New Yorku — 22.25 Odprtih ust, francoski film.

SOBOTA, 17. 9.: 8.00 Poročila — 8.05 Ciciban, dober dan — 8.20 Čarodejev sin, švedska nadaljevanka — 8.50 Modro kot pisano — 9.20 Tradicionalni svet islandskega izročila — 9.45 Za prostor pod soncem, izobraževalna oddaja — 10.15 Zgodovina Slovencev v filmskih freskah — 10.55 Otvoritev doma na Kredarici, prenos s Triglava — 11.45 Poročila — 16.55 Poročila — 17.00 Dečka in vrabčki — 18.15 Edward in gospa Simpsonova — 19.10 Risanka — 19.24 TV in radio nocoj — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Ni imena na naboju, ameriški film — 21.20 Zrcalo tedna — 21.40 TV teka — Leto 1959 — 22.45 Poročila.

ORF — KOROŠKI RADIO SLOVENSKE ODDAJE

PETEK, 16. 9.: 14.10 Koroški obzornik — Iz kulturnega življenja.

SOBOTA, 17. 9.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca.

NEDELJA, 18. 9.: 7.05 Duhovna misel — Naj pesmica naša darilo vam bo.

PONEDELJEK, 19. 9.: 14.10 Koroški obzornik — Koroški zbori pojo.

TOREK, 20. 9.: 9.30 Za našo vas — 14.10 Koroški obzornik — Popevke — Rdeče, rumeno, zeleno.

SREDA, 21. 9.: 14.10 Koroški obzornik — Mali recital — Naša beseda: Herman Germ bere svojo prozo — 21.00 „Zilijska ohcet" — o poteku pripoveduje Niko Kriegl.

ČETRTEK, 22. 9.: 14.10 Koroški obzornik — Družinski magacin.

Letno srečanje bivših pregnancev

Zveza slovenskih izseljencev obvešča, da bo imela v nedeljo 18. septembra 1983 s pričetkom ob 14. uri pri Pušniku v Ločah ob Baškem jezeru svoj

REDNI OBČNI ZBOR

ki bo tudi tokrat povezan s tradicionalnim

DRUŽABNIM SREČANJEM

ki ga bodo s svojim nastopom popestrili tudi domači prosvetaši.

Vsakoletni DAN IZSELJENCEV je postal tradicionalno srečanje bivših pregnancev, da obudijo spomin na skupno trpljenje v času nacističnega nasilja. Zato poskrbimo, da bo prireditev tudi letos prepričljiva manifestacija zvestobe tistim vrednotam, za katere smo bili v najbolj usodnem obdobju naše narodne zgodovine pripravljeni doprinašati velike žrtve. Prisrčno vabljeni bivši pregnanci z družinami, prijatelji in znanci; še posebno pa vabimo mladino, ki mora zvedeti resnico o trpljenju in boju svojih prednikov, da bo lahko nadaljevala njihovo delo.

V nedeljo 18. septembra se torej srečamo na DNEVU IZSELJENCEV pri Pušniku v Ločah ob Baškem jezeru!

Zveza slovenskih izseljencev

MED NOVIMI KNJIGAMI:

Koroške impresije

Pri založbi Mittag-Verlag, ki se je pred leti nastanila na Žihpoljah, je prejšnji teden izšla reprezentančna knjiga z naslovom „Kärntner Impressionen" (Koroške impresije). Gre za razkošno opremljeno knjigo, v kateri koroška umetnika dr. Hans Romauch in prof. Helmut Scharf objavljata svoje umetniške izdelke — prvi z 52 akvareli, samimi koroškimi motivi, drugi pa z 22 pesmimi ter nekaterimi esejističnimi zapisi. Tako je knjiga „Koroške impresije" dejansko reprezentančen prikaz dveh umetnikov, ki ustvarjata na Koroškem.

Vodja založbe univ. prof. dipl. inž. Martin Mittag je ob predstavitvi knjige zastopnikom tiska orisal delovanje založbe, ki se sicer ukvarja z izdajanjem strokovnih publikacij in kot taka zaposluje 45 sodelavcev, da pa je prav z izdajo knjige „Koroške impresije" pričela izdajati tudi leposlovje. Menil je, da je prav na področju reprezentančnih knjig, lahko rečemo albumov, pravo pomanjkanje, posebno, ker take edicije izhajajo v razmeroma malih nakladah in so zato širšim slojem ljubiteljev knjig težko dostopne. Zato se je založba odločila tiskati knjigo v nakladi 3.000 izvodov, kar je za tako knjigo res veliko število, s tem pa je cena tudi temu primerno ugodna, saj znaša le 400 šil. za izvod. Tako bodo lahko nagovorili velik krog bralcev, zlasti turiste, ki prihajajo v deželo na dopust, pa tudi domačine, ki bodo v tej knjigi našli lepote svoje dežele. Založnik je povedal, da bodo letno izdali dva taka albuma. S tem pa bo založba opravljala tudi pomembno kulturno poslanstvo, saj bo na ta način popularizirala koroško literaturo ter likovno umetnost.

Na vprašanje zastopnika našega lista, ali založba namerava založiti tudi kakšnega avtorja slovenskega jezika, je prof. Mittag dejal, da je to povsem naravno, saj slovenska umetnost Koroški daje dodatno bogastvo, bogastvo dveh kultur, kar v svoji založniški politiki nikakor ne misli zanemariti.

Uresničevanje pravic narodnosti

(Nadaljevanje iz zadnje številke)

2. Nadaljnji razvoj samoupravljanja in medsebojni vpliv na enakopravnost narodov in narodnosti

V naši mnogonacionalni skupnosti se samoupravljanje ne more razviti v celovit sistem globalne organizacije družbe, če tudi odnosi med narodi ne temeljijo na isti samoupravni podlagi. Sedanja faza razvoja samoupravljanja v celotni proces razširjene reprodukcije je vse bolj naravnana v usmerjanje združenih proizvajalcev, s čimer se postopno ukinja vpliv državne birokracije na razpolaganje s presežkom družbenega dela, obenem pa v jugoslovanski federaciji prihaja do spremembe odnosov v tem smislu, da imajo pristojnosti republike in pokrajine, federacija pa je zadolžena le za skupaj dogovorjene naloge, ki so v interesu vseh republik in pokrajin, narodov in narodnosti.

Že na kongresu samoupravljalcev leta 1971 ni bilo dvoma o stališču, da je nadaljnji razvoj nacionalnih odnosov v smeri še bolj popolne konkretne realizacije načel samostojnosti in enakopravnosti narodov in narodnosti pomembna in bistvena sestavina, pogoj za odločen korak naprej pri graditvi samoupravnih odnosov, v katerh združeni delovni človek neposredno nadzira vse oblike svoje družbene eksistence. Prav tako kot delovni clovek samostojno in suvereno odloča o ustvarjanju in delitvi dohodka v svoji delovni organizaciji, mora samostojno in suvereno odločati o življenjskih vprašanjih nacionalne skupnosti, ki ji pripada.[1] Tako je torej samoupravljanje kot temeljni družbenoekonomski odnos tudi podlaga za urejanje mednacionalnih odnosov v federaciji. Tovariš Edvard Kardelj pravi, da socialistično samoupravljanje ne prenese unitarizma in ne ustvarja nekakšnih novih državnih nacij, ampak daje svobodo obstoječim narodom. Tu pravzaprav ne gre več za klasično federacijo ali konfederacijo, ampak za nov tip samoupravne skupnosti narodov in narodnosti, ki ne temelji izključno na delitvi funkcij države, ampak predvsem na skupnih interesih, določenih s samoupravnim demokratičnim sporazumom med republikami in avtonomnima pokrajinama. Samoupravni sistem je tako dal povsem novo demokratično vsebino tudi mednacionalnim odnosom.[2]

Tako se tudi nacionalni odnosi (vprašanja nacionalne samostojnosti in svobode nacionalnega življenja) povezujejo s samoupravno strukturo vsega družbenega organizma, nosilec suverenih pravic nacionalnih skupnosti pa postaja delavski razred sam. Samo razvit samoupravni sistem lahko iz mednacionalnih odnosov odstrani vse elemente neenakopravnosti, trenj, konfliktov in izkoriščanja. Nacionalna osamosvojitev se uresničuje kot sestavni del splošne socialistične družbene preobrazbe. Iz daljnjega cilja in politične parole (enotnost nacionalnega in razrednega) se spreminja v družbeno realnost. Sedanje ustavne spremembe odpirajo pot gibanju v tej smeri, zato je glavna odgovornost organiziranih socialističnih sil, da zagotovijo gibanje po tej poti.[3]

Z ustavo, zakonom o združenem delu in dokumenti ZKJ smo dobili novo močno orožje za nadaljnji razvoj samoupravljanja in sožitja med narodi in narodnostmi. Samoupravljanje je pot za odpravljanje vsakršnih odtujitev ter popolno osvoboditev dela in delavca, sem pa razumljivo spadata tudi popolna nacionalna osvoboditev in vsestranski obstoj oziroma razvoj. Kot je res, da šele osvobajanje dela in človeka ustvarja temelje za popolno uveljavitev načela narodnostne enakopravnosti, je tudi res, da je narodnostna enakopravnost neločljiva sestavina osvobajanja dela in človeka in eden od pogojev zanj. Gre za medsebojno odvisnost in povezanost nacionalne enakopravnosti in razvoja samoupravljanja, za soodvisnost z družbenoekonomskim položajem delovnih ljudi. Gotovo bo delavec, pripadnik italijanske ali madžarske narodnosti, s tem ko bo vse bolj obvladoval pogoje svojega dela in dohodek, hkrati tudi vse bolj nacionalno enakopravn in obratno. Takšno prepletenost razrednega z nacionalnim, samoupravljanjem s položajem narodov in narodnosti v naši skupnosti pa vse bolj potrjuje tudi dosežena praksa sožitja in dejanske enakopravnosti pripadnikov italijanske in madžarske narodnosti v Sloveniji.

3. Dosežki pri uresničevanju narodnostne politike

V procesu krepitve položaja obeh narodnosti smo v SR Sloveniji v zadnjih letih, še posebej po sprejetju ustave, dosegli pomembne rezultate. Za naše uresničevanje enakopravnosti je značilna visoka stopnja politične zavesti ljudi, politična volja, primerno demokratično vzdušje in taki odnosi, ki omogočajo uresničevanje v ustavi, statutih in dokumentih ZK opredeljene narodnostne politike v praksi. V nadaljevanju opredeljujem nekatere pomembnejše ugotovitve glede na posamezna področja uresničevanja narodnostne politike, pri čemer pa se zaradi preobširnosti problematike lotevam samo posebnih pravic pripadnikov italijanske in madžarske narodnosti.

a) Nekatere ocene socialno-ekonomske enakopravnosti

Za oceno kvalitete odnosov obeh narodnosti je pomembna analiza njune socialne strukture.

Pregled socialnih značilnosti italijanskega prebivalstva v Sloveniji kaže, da ima narodnost velik odstotek ostarelega prebivalstva in primanjkljaj mlajšega prebivalstva, kar je mogoče pripisati migracijskim gibanjem po drugi svetovni vojni in tudi kasneje. Po strukturi izobrazbe je italijansko prebivalstvo izenačeno s slovenskim. Struktura aktivnega prebivalstva kaže med italijansko narodnostjo večji delež kmetov, kar je pripisati deležu ostarelega prebivalstva. V industriji je delež Italijanov le malo nižji od Slovencev, pač pa je delež zaposlenih Italijanov v upravi višji od deleža Slovencev v tej dejavnosti.

Geza Bačič

(Dalje prihodnjič) (Teorija in praksa)

1 dr. Najdan Pašić: Nacionalno vprašanje v današnjem obdobju, Delavska enotnost, Ljubljana 1975, str. 162.
2 Edvard Kardelj: Smeri razvoja političnega sistema socialističnega samoupravljanja, ČZP Komunist, Ljubljana 1977, stran 122.
3 dr. Najdan Pašić: Nacionalno vprašanje v današnjem obdobju, Delavska enotnost, Ljubljana 1975, str. 185.

Se KHD res distancira od svojih predhodnikov?

Sožitja ni brez emancipacije Slovencev!

Ni bilo še filma o Koroški, ki bi vodilnim politikom in merodajnim usmerjevalcem javnega mnenja delal toliko preglavic, kot tretji del filma „Vas ob meji". Živčnost pred minulo televizijsko diskusijo v „troedini" koroški stranki SVFP to najbolje dokumentira. Harmonično kot redkokdaj so vse tri stranke skupno s KHD-jem protestirale proti filmu in ga spravile pred ORF-sodišče, kjer pa je KHD s svojimi podpisi moral spoznati, da ne more dokazati svojih trditev proti filmu. Zato je za minulo diskusijo tudi značilno, da zastopnika KHD-ja nista znala utemeljiti svojih očitkov in da sta se v celoti morala delati bolj demokratična, kot je njihova organizacija v koroški praksi. Zato se sprašujemo ali je verbalno distanciranje od predhodniških organizacij le kozmetična operacija, da bi napravili lepši vtis in zasledovali še naprej iste cilje?

Temu ustreza tudi vtis, ki sta ga napravila predsednika abwehrkämpferjev in KHD-ja Einspieler in Feldner, saj je prvi v bistvu vsebinsko zagovarjal vsa dosedanja stališča heimatdienstlerjev, drugi pa se je formalistično branil proti vsem očitkom, kot bi njihovo delo ne imelo niti najmanjše protislovenske usmerjenosti. Zato bi ta slavni duo, ki je pred avstrijsko publiko hlinil pripravljenost do sožitja, lahko imenovali smiselno tudi „duo Feinspieler" – F(eldner)einspieler.

Značilno za njihovo zadržanje je bilo tudi, ko je Feldner predrzno menil, da bi lahko kak Slovenec držal tablo s parolo „Großes Gift – Slowenisches Gymnasium", od katerega se ni hotel distancirati. Predvsem pa tudi zadržanje Einspielerja, ki je s prekinjevanjem spravljal diskusijo stran od bistvenih vprašanj: npr. ko je prekinil ravnatelja Vospernika, ki je opozoril na najhujšo kršitev meje tega stoletja – na ekspanzijo hitlerjeve Nemčije. Spretno je Einspieler s prekinitvijo speljal diskusijo na številčno moč Slovencev in zanimanje se je že osredotočilo na številke, zločin fašizma pa je že stopil v ozadje.

Očitno pa se nekateri v KHD-ju zavedajo svoje pogubne politike in se skušajo otresti določenih madežev, zaradi katerih izgubljajo na ugledu. Tako se je Feldner distanciral od predhodniških organizacij pred drugo svetovno vojno, in moramo se vprašati kaj sedaj v tej domovinski organizaciji res velja. To kar je povedal njen predsednik v televiziji ali pa to kar je marca 1980 zapisal „Ruf der Heimat", ko je slavil 60 let Kärntner Heimatdiensta? Ali se KHD v bodoče ne bo več čutil povezanegas Steinacherjem, z Maier-Kaibitschem in drugimi, ki so jih slavili vsa leta po drugi svetovni vojni.

Otresti pa se hočejo še drugih madežev, ki jih je prikazal film „Vas ob meji", predvsem tistih, ki so nastali v zvezi s podiranjem tabel v znanem protimanjšinskem vzdušju, ki so ga tedaj zanetile. Pri tem jim nič ni mar, da prihajajo v številna nasprotja: leta 1972 so „tafelsturm" in okoliščine označevali kot ljudsko voljo in to ljudsko voljo pridno sooblikovali; enajst let pozneje pa „pozabljajo" to vzdušje in mislijo,

Kdo ima prav? Glasilo Heimatdiensta Ruf der Heimat ali predsednik Heimatdiensta? Kako star je Heimatdienst res? Ta vprašanja se vsiljujejo po zadnji diskusiji v Klub 2.

da zadostuje, če se distancirajo od organiziranja „tafelsturma", ne da bi se distancirali od vsebine teh akcij.

Pri tem jim po lepi koroški navadi v smislu harmoničnega sodelovanja stojijo ob strani glavni politični faktorji: uvodničar socialističnega dnevnika Primosch, pojmuje to površno distanciranje Feldnerja celo kot znak sprave in s tem pomaga zamegljevati tedanje resnične razmere na Koroškem. Ali nekateri res mislijo, da je mogoče s tako poceni hvalisanjem KHD-ju umiti roke v nedolžnosti?

Šef drugega malega časopisa pa gre v oceni celo še dalje in hkrati Slovencem spet postavlja pogoje za spravo: odstopimo naj od teritorialnega principa in vse bo v najlepšem redu. Z drugimi besedami to pomeni, da naj odstopimo od člena 7 in priznamo zakon o narodnostnih pravicah, ali z besedami Feldnerja: več naj hvalimo razmere, pa nam bo šlo bolje. Tudi oceni teh dveh časopisov, da je bil Einspieler prepričljiv, oz. da se je „duo Feinspieler" držal „bravourös", priča o tem, da pri diskusiji nista sedela sama proti „premoči", temveč, da jima je v duhu krepila hrbet tudi tristrankarska harmonija.

Diskusija kot taka pa je bila predvsem ob začetku za ljudi, ki ne poznajo razmer, verjetno premalo informativna, zato je bil opis vzdušja ob „tafelsturmu", kot so ga doživeli Slovenci, iz ust Marjana Sturma tem bolj prepričljiv. Uspelo mu je tudi prikazati, da bistveno niso določene malenkosti, temveč da je važno celotno vzdušje in sodelovanje oblasti z zloglasnimi aktivisti.

Prekratko pa je v celotni diskusiji prišlo prav gotovo prikazovanje važnega vprašanja šolstva, kjer razmere v dvojezičnem šolstvu vedno bolj zaostajajo za splošnim avstrijskim razvojem in kjer oblasti v zadnjem času pri spremembah zakonov ne upoštevajo upravičenih predlogov predstavnikov manjšine. Nekoliko več smo pričakovali tudi od avtorja filma Plucha, ki je zgleda prišel pod zelo močan živčen pritisk s strani Koroške.

V zelo veliko težave pa je ob koncu diskusije spravilo Einspielerja vprašanje Stuhlpfarrerja, ki je hotel vedeti kaj je slabega na tem, da bi se na južnem Koroškem učili vsi šolarji obeh jezikov in se bi tako sami v vsakdanjem življenju lahko najbolje zbliževali. Einspieler, ki s svojo organizacijo menda želi zbližanje med obema narodoma, in ki si jemlje pravice, da se je polagoma razvil iz „windišarja" v Nemca ali pristnega Korošca, je trmasto vztrajal na tem, da je na južnem Koroškem učenje slovenskega jezika še vedno nevarno in je s tem najbolj zgovorno dokazal, da ni za najbolj človeški način zbliževanja.

Dejstvo, da sta se diskusije udeležila tudi KHD in Slovenci, (kar med manjšino in tudi med nemškogovorečimi demokrati ni neosporavano), pa ne sme zavajati od dejstva, da so odgovorne za rešitev manjšinskega vprašanja stranke, katerim je ob zaključku diskusije Marjan Sturm očital dvorezno nastopanje.

-ko

– ŠPORTNI VESTNIK – ŠPORTNI VESTNIK –

Zamenjava trenerja pri Slovenskem atletskem klubu

Po zmagoslavni zadnji nogometni sezoni, v kateri si je SAK priboril naslov prvaka v koroški vzhodni podligi, se je v koroški ligi znašel v popolnoma novih razmerah. Prve igre so naznanjale, da se je za vsako točko treba bolj boriti kot v prejšnjih letih, pokazale pa so tudi, da moštvo ni slabši od drugih. Ni pa prišlo do prve zmage in morala v moštvu iz raznih vzrokov ni bila najboljša. Sedaj je vodstvo SAK odločilo, da se poslovi od sedanjega trenerja Rada Avdiča, ki je v spodnji ligi znal zelo dobro motivirati igralce. Zato smo vprašali predsednika SAK Walterja Gutovnika, bivšega trenerja Rada Avdiča in provizoričnega trenerja-igralca Mehmedalijo Šišiča, kaj mislijo o nastali situaciji.

Walter Gutovnik: „poudariti je treba, da smo zadnjo nedeljo po tekmi proti Irschen po daljšem pogovoru prišli do soglasne rešitve, ki predvideva odpust sedanjega trenerja. Sklep za to odločitev smo sprejeli že v petek na seji odbora SAK. Glavni vzrok za spremembo je bil ta, da vodstvo SAK ni videlo nobene možnosti pokriti finančne zahteve, ki jih je Avdič stavljal. Dodatno je bil čutiti vedno večji pritisk proti trenerju tudi s strani navijačev in drugih, ki stojijo blizu SAK. Ne drži, kot je bilo zapisano ta teden v nekem koroškem časopisu, da se je SAK ločil od trenerja samo zaradi neuspeha. Prehodno rešitev smo našli s tem, da bo vodil do konec jesenskega prvenstva priprave Mehmedalija Šišič, ki je prišel letos v naš klub kot igralec. Od zunaj pa mu bo – kot dosedaj Avdiču – pomagal Blaž Kordesch.

Rado Avdič: Po nedeljski igri mi je vodstvo SAK sporočilo odločitev. V glavnem so mi očitali neuspehe v zadnjem času in da moje finančne zahteve ne morejo sprejeti. Hotel bi opozoriti na to, da uspehe ne moremo ocenjevati po 4 igrah v novi in en razred višji ligi. Zahteval sem trikrat na teden trening, kar so akceptirali tudi igralci, toda vodsto je bilo mnenja, da zadostuje dvakratni trening na teden. Mislim, da sem bil maksimalno angažiran za SAK, bodisi pri treningih, tekmah, pri organizaciji priprav itd. Razšli smo se v prijateljskem vzdušju, kot smo se spoznali in zagotavljam, da bom SAK pomagal tudi v bodoče v kolikor bo to v mojih močeh. Poudariti hočem, da ne odhajam zaradi neuspehov z moštvom SAK (kot je pisal koroški časopis). Kajti lansko leto nam je uspel vstop v koroško ligo in prva štiri kola v novi ligi so pokazala, da smo dovolj močni tudi v koroški ligi uspešno igrati. Pripravljen pa sem seveda, prevzeti na Koroškem tudi kako drugo moštvo in sem tozadevno imel tudi že prve razgovore.

Mehmedalija Šišič: Prevzemam moštvo, ki ga poznam še zelo kratek čas. Mislim pa, da ima moštvo zelo kvalitetne igralce in bo ležalo na nas samih kako bomo uspešni. Treba bo veliko delati in se pri treningih, ki jih bomo imeli dvakrat tedensko plus tedensko tekmo, maksimalno angažirati in mučiti, ter dati vse od sebe, kajti samo to je garancija za uspeh. Cilj, ki sem si ga zastavil ob prevzemu moštva je ta, da zasiguramo obstoj v koroški ligi in da zasedemo zasigurano mesto v polovici lestvice. Trudil se bom, da bom napravil vse kar bo možno.

SAK: Poraz na domačih tleh

Precej napeto so navijači čakali na tekmo proti Irschen, ki je bilo uvrščeno na zadnjem mestu lestvice, a je v avstrijskem pokalu porazilo moštvo iz Wolfsberga. Vsi so pričakovali, da bodo na domačem igrišču moštvu SAK uspeli prvi goli. Niso se zmotili. Toda pred prvimi goli SAK je nasprotnik dal v prvih dvajsetih minutah zelo nepričakovano kar tri gole, pri katerih obramba ni zgledala najbolje. Brezdvoma je za takšen razvoj igre bila odgovorna tudi nenavadna postava moštva, v kateri je več igralcev igralo še na nepreizkušenem mestu. Ko je trener formacijo nekoliko spremenil — med drugim je Šišič prišel na svoje navadno mesto v obrambi — se je moštvo nekoliko ujelo. Vendar je treba povedati, da je sodnik po tretjem golu dosodil še sporno enajstmetrovko, ki pa jo gostje niso znali izrabiti.

Nato se je moštvo SAK nekoliko ujelo in v 30. minuti je Kadivnik dal prvi gol. Z rezultatom 1:3 so šli igralci v kabino.

Na težkem terenu — saj je parkrat deževalo — se je v drugem polčasu razvila zanimiva, a deloma hektična igra, v kateri je bil SAK parkrat nevaren. Pol ure pred koncem je Šišiču, po dobri obrambi nasprotnega golmana uspel drugi gol. Od sedaj naprej je postala igra seveda še bolj nervozna, tako da sodnik ni imel lahko delo. In spodletele so mu tudi nekatere napake, ki so bile za rezultat verjetno odločilne, saj je prezrl vsaj eno, če ne še drugo enajstmetrovko.

Kljub temu pa je treba ugotoviti, da so gostje zasluženo zmagali, saj so v začetku neobzirno izrabili svoje možnosti.

Šišič je z glavo samo za pol metra zgrešil gol, ki bi pomenil neodločen rezultat 3:3

SELANI SPET ZMAGALI

Že tri točke prednosti si je priborilo moštvo iz Sel v svoji skupini. Po zmagi proti Rudi (1:0) so torej povečali svojo prednost pred Železno Kaplo, Žitaro vasjo, Sinčo vasjo in Klopinjem, ki sledijo s 7 točkami.

Predvsem v prvem polčasu, še bolje v prvih dvajsetih minutah, so Selani neprestano napadali in že v 5. minuti je iz prostega strela padel prvi gol (Tone Horvatič). Nadalje so imeli možnosti za zadetek tudi še drugi igralci, med drugim Hribernik in Ferra, vendar so ostali neuspešni. Nato se je razvila tudi igra nasprotnika vedno bolj in prvi polčas se je končal 1:0.

V drugi polovici, v kateri je namakal igralce in igrišče močan dež, so predvsem igrali gostje, ki pa jim je vse možnosti za zadetek uničil odlični vratar Silwert Užnik, ki je bil brez dvoma najboljši igralec Selanov v drugi polovici. Tudi teren se je v tem dežju znatno poslabšal in domače moštvo je z izidom ob koncu bilo zelo zadovoljno.

Trenutno Selani nimajo kaznovanih ali poškodovanih igralcev, tako da imajo zelo dobre pogoje, da bodo tudi v prihodnji igri v Grebinju od svojega nasprotnika zahtevali mobilizacijo vseh sil. Ena točka v tujini bi bila spet odličen uspeh.

ŠMIHEL DOMA PORAŽEN

Kljub dobrim igram moštvo iz Šmihela letos nima prave sreče. Kljub številnim možnostim napadalci ne pridejo do efektivnih rezultatov. Tudi v zadnji igri na domačem igrišču proti Žrelcu je bilo tako, da so igralci Šmihela po prvem golu gostov, kar v prvih minutah po pavzi, imeli dosti možnosti za zadetek. Vendar je Damej v golu Žrelca zelo dobro branil. Ko Hober kmalu na to ni uspel izenačiti, so gostje iz tipičnega protinapada dali drugi gol.

Domače moštvo, v katerem je bilo preveč nesporazumov in v katerem ne teče vse po želji, je nato tik pred koncem igre dobilo še tretji gol. Igra se je končala 0:3.

CELOVEC

Slovenska športna zveza in Organizacijski komite 14. Zimskih olimpijskih iger „Sarajevo '84" vabita na

predstavitev
14. Zimskih olimpijskih iger

„SARAJEVO '84"

v sredo 21. septembra 1983 ob 14. uri v Auli slovenici, Celovec, Paulitschgasse 5

BILČOVS

PRAZNIK NAŠEGA TEDNIKA
ob 35-letnici obstoja

v nedeljo 18. septembra 1983, s pričetkom ob 13. uri v šotoru pri Korenu v Bilčovsu.

OTVORITEV PRENOVLJENEGA PLANINSKEGA DOMA NA KREDARICI

v soboto 17. septembra 1983
Odhod ob 4. uri zjutraj izpred gostilne Malle v Brodeh (ljubeljska dolina). Peljemo se z lastnimi vozili!
Prireditelj: Slovensko planinsko društvo Celovec